

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Jaarverslag 2024

Start hier →

Inhoud

Voorwoord	3
Highlights	4

1.	
Maatschappelijk verantwoord beleggen	5

2.	
Op weg naar een duurzamere portefeuille	9

3.	
Energietransitie	11

4.	
Biodiversiteit	24

5.	
Arbeidstransitie en sociale verantwoordelijkheid	27

6.	
Goed bestuur en duurzame ontwikkeling	30

7.	
Duurzaam beleggen	33

8.	
Stemmen	35

9.	
Uitsluitingen	37

10.	
Onderzoeken, wetgeving en commitments	39

Vooruitblik	41
Bijlagen	42

Voorwoord

Verantwoord beleggen stond voor PMT in 2024 in het teken van innoveren – en daar is lef voor nodig. We verdiepten ons in een urgent en complex duurzaamheidsrisico: biodiversiteit. Dit gaat verder dan bloemen en bijen; het draait om de balans in de natuur en de essentiële ecosystemen die belangrijke grondstoffen leveren die bedrijven en mensen nodig hebben. De biodiversiteit staat onder druk en heeft daarmee invloed op de wereldeconomie. Om dit risico beter in kaart te brengen, hebben we onderzocht in hoeverre onze beleggingsportefeuille hieraan blootgesteld is ([zie hoofdstuk Biodiversiteit](#)).

Een belangrijke mijlpaal in 2024 was de lancering van een nieuwe aandelenstrategie. De afgelopen jaren werkten we aan het verfijnen van onze methodiek om beleggingen te selecteren. Dit noemen we ons 'Portefeuille van Morgen'-traject. De ESG-criteria voor bedrijven zijn aangescherpt om beter aan te sluiten bij de thema's die onze deelnemers belangrijk vinden. Daarmee zetten we opnieuw een stap richting een portefeuille met netto-nul uitstoot in 2050 ([zie hoofdstuk Op weg naar een duurzamere portefeuille](#)).

Daarnaast naderen we een belangrijke doelstelling: € 4 miljard aan impactbeleggingen eind 2025. Inmiddels hebben we € 2,8 miljard geïnvesteerd in thema's als gezondheidszorg, betaalbare huisvesting, innovatie in Europa, de energietransitie en de circulaire economie. Zo hebben we in 2024 € 50 miljoen geïnvesteerd in een investeringsfonds voor Nederlandse deep tech scale-ups. Deze investeringen stimuleren technologische vooruitgang, werkgelegenheid en de concurrentiekracht van Nederland.

“Voor ieders toekomst is het belangrijk dat men aan het milieu en de mensen denkt”

Quote uit het deelnemersonderzoek van een gepensioneerde

Om ons Verantwoord beleggen beleid verder af te stemmen op de wensen van onze achterban, voerden we eind 2024 een deelnemersonderzoek uit. Met een vragenlijst peilden we hoe zij tegen verantwoord beleggen aankijken, waar we wél en niet in zouden moeten beleggen en hoe we moeten omgaan met bedrijven die in opspraak raken.

Deze inzichten helpen ons om ons beleid nog beter af te stemmen op de verwachtingen en voorkeuren van onze deelnemers ([zie hoofdstuk Maatschappelijk verantwoord beleggen](#)).

Verder hebben we in 2024 3 engagementprogramma's uitgebreid: mensenrechten en arbeidsrechten, biodiversiteit en een pilotprogramma met overheden. We geloven dat dialoog met bedrijven en samenwerking met andere financiële instellingen de sleutel zijn tot positieve verandering.

Stilstand is achteruitgang, dus blijven we innoveren. In 2025 onderzoeken we hoe we onze negatieve impact op biodiversiteit kunnen verkleinen en onze positieve impact kunnen vergroten. Ook blijven we actief in gesprek met onze deelnemers en gepensioneerden. Verantwoord beleggen draait om méér dan enkel financieel rendement. Het gaat om zorg voor mens, milieu en maatschappij – nu, tijdens het pensioen van onze deelnemers én voor toekomstige generaties.

Den Haag, 20 mei 2025

Het bestuur van PMT

Terry Troost, voorzitter namens de werkgevers

Mieke van Veldhuizen, voorzitter namens de werknemers en pensioengerechtigden

Highlights

Aantal aandeel-
houdersvergader-
ingen gestemd

1.878

162

Bedrijven in het
engagementprogramma

284

Aantal contactmomenten
met bedrijven

Sustainable
Development
Investments

18,7%

Totale impactinvesteringen

x 1 miljoen

€ 4.500

€ 4.000

€ 3.500

€ 3.000

€ 2.500

€ 2.000

€ 1.500

€ 1.000

€ 500

€ 0

€ 10 miljard
ambitie 2030

€ 4 miljard
doelstelling 2025

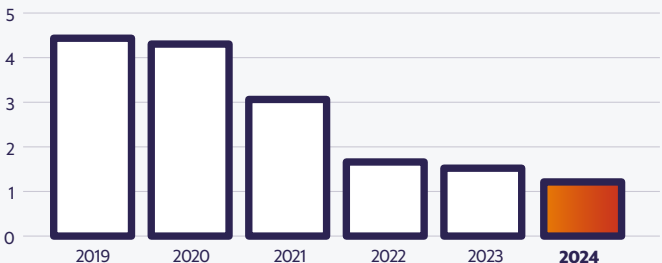
€ 2.874 miljoen

€ 2.586 miljoen

2023

2024

CO₂-uitstoot van de portefeuille x 1 miljoen

20,2%
CO₂-reductie t.o.v. 2023

Uitsluiting bedrijven naar reden

47 Bontindustrie

76 Engagement
niet succesvol

74 Tabak

45 Nucleaire
wapens

27 Controversiële
wapens

10 Adult
entertainment

31 Wapens voor
civiel gebruik

110 Kolen

1. Maatschappelijk verantwoord beleggen

Waarom maatschappelijk verantwoord beleggen?

PMT wil alle deelnemers in de sector Metaal en Techniek nu en in de toekomst een goed pensioen bieden. Als pensioenfonds geloven we daarom in de lange termijn waarde van beleggingen. We vinden het belangrijk dat onze beleggingen bijdragen aan een duurzame wereld en dat het pensioengeld op een maatschappelijk verantwoorde wijze wordt belegd. We zijn er dan ook van overtuigd dat maatschappelijk verantwoord beleggen samengaat met onze financiële doelstellingen en daar zelfs aan bij kan dragen. Daarnaast verwachten zowel de samenleving als de overheid een duurzame beleggingsstrategie en toenemende transparantie over de duurzaamheid van onze beleggingen.

Binnen de uitvoering van ons [Verantwoord beleggen beleid](#) stonden 4 thema's centraal in 2024:

1. **Energietransitie** - Het beperken van klimaatverandering vraagt om de overgang van het gebruik van fossiele energie naar energie uit hernieuwbare bronnen.
2. **Biodiversiteit** - Bedrijven waar we in beleggen zijn afhankelijk van een goede biodiversiteit, maar kunnen ook impact hebben op het verlies van biodiversiteit.
3. **Arbeidstransitie en sociale verantwoordelijkheid** - Hierin komen verschillende, belangrijke sociale thema's bij elkaar, zoals veilige werkomstandigheden, leefbare lonen en digitale veiligheid.
4. **Goed bestuur en duurzame ontwikkeling** - We verwachten van bedrijven dat zij zich inzetten voor duurzame ontwikkeling en verantwoorde bestuurlijke keuzes maken.

In dit jaarverslag zullen we op basis van de 4 bovenstaande thema's de voortgang op onze doelstellingen en de belangrijkste ontwikkelingen van 2024 delen.

Ambities en doelstellingen

We hebben verschillende doelstellingen en ambities gesteld om uitvoering te geven aan de geprioriteerde thema's.

We houden rekening met mens, milieu en bestuurlijke factoren (ook wel ESG-factoren) en zetten in op engagement met bedrijven

Ambitie: We willen alleen beleggen in bedrijven, vastgoed en landen die (boven)gemiddeld presteren ten aanzien van ESG-factoren (environmental, social en governance). In hoofdstuk 2 lichten we toe welke ontwikkelingen we hebben doorgevoerd op dit gebied in 2024. Tegelijkertijd willen we bedrijven in de portefeuille via actief aandeelhouderschap (stemmen en engagement) aanmoedigen om te verduurzamen. Voor een totaal overzicht van de gesprekken die we hebben gevoerd met bedrijven zie onze [Engagementlijst](#).

Ambitie: We willen dat het beleid en de werkwijzen van al onze vermogensbeheerders en managers aansluiten bij ons [Verantwoord beleggen beleid](#).

We dragen bij aan de klimaatdoelstellingen

Doelstelling: We willen in 2050 een beleggingsportefeuille hebben met een uitstoot van netto nul. Om dit te bereiken hebben we [Klimaatactieplannen](#) opgesteld waarin we per beleggingscategorie specifieke doelstellingen en ambities hebben vastgelegd. In het hoofdstuk Energietransitie lichten we de voortgang op deze doelstellingen in 2024 toe.

We doen investeringen met een positieve impact

Doelstelling: We willen per eind 2025 voor minstens € 4 miljard aan impactinvesteringen realiseren in de energietransitie, circulaire economie, innovatie in Europa, betaalbare huisvesting en gezondheidszorg. Met deze beleggingen willen we een meetbare en positieve impact maken en beogen we uitvoering te geven aan de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties.

Ambitie: Per eind 2030 willen we minstens voor € 10 miljard aan impactinvesteringen waarvan € 4 miljard in de energietransitie. Ook hebben we de ambitie om 35% van deze € 10 miljard te beleggen in Nederland.

Hans de Ruiter - Voorzitter commissie beleggingen PMT

Verantwoord beleggen binnen PMT

Kennis over verantwoord beleggen en duurzaamheid in brede zin wordt op verschillende manieren gewaarborgd binnen PMT. Op bestuurlijk niveau heeft een bestuurslid, tevens lid van de commissie beleggingen, aantoonbare kennis over verantwoord beleggen. We organiseren op periodieke basis themasessies voor de commissie beleggingen om de kennis over onder andere verantwoord beleggen op peil te houden. Zo is er in 2024 een kennissessie georganiseerd over biodiversiteit. Ook staat verantwoord beleggen regelmatig op de agenda van de commissie beleggingen. De directeur beleggingen van PMT was betrokken bij de totstandkoming van het commitment van de financiële sector aan het Nederlandse Klimaatakkoord. Tot slot is PMT vertegenwoordigd in verschillende gremia van de Pensioenfederatie, waaronder de werkgroep maatschappelijk verantwoord beleggen. Kennisuitwisseling over ESG-thema's met andere pensioenfondsen staat hierin centraal.

De eindverantwoordelijkheid voor het algehele beleggingsbeleid ligt bij het bestuur van PMT. De commissie beleggingen van PMT is verantwoordelijk voor het in kaart brengen van ESG-gerelateerde risico's en kansen die raken aan de beleggingen en adviseert het bestuur daarover.

De commissie beleggingen van PMT wordt regelmatig geïnformeerd en geadviseerd over aspecten die raken aan ESG-risico's en -kansen door onze fiduciair manager MN en het bestuursbureau van PMT. De beleggingsportefeuille van PMT wordt beheerd door MN. De directeur vermogensbeheer van MN is uiteindelijk verantwoordelijk voor dit beheer. Binnen MN zijn er verschillende investeringsteams en een speciale groep experts die zich richten op klimaatkwesties. Deze groep voert de Klimaatactieplannen van PMT uit, stelt verbeteringen voor en rapporteert over de voortgang van de CO₂-reductiedoelstellingen en acties. De expertgroep bestaat uit vertegenwoordigers van de verschillende investeringsteams.

Wat verwacht de deelnemer van PMT?

We vinden het belangrijk dat het Verantwoord beleggen beleid zoveel mogelijk aansluit op wat onze deelnemers belangrijk vinden. Daarom hebben we eind 2024 een deelnemersonderzoek uitgevoerd om de duurzaamheidsvoorkeuren van onze achterban te toetsen. Dit was aan de hand van een vragenlijst waar we in gingen op hoe onze achterban naar maatschappelijk verantwoord beleggen kijkt, waar we absoluut wel en niet in mogen beleggen en hoe we om moeten gaan met bedrijven die misstanden veroorzaken. Dit onderzoek geeft ons inzicht in waar we ons op moeten focussen voor zoveel mogelijk aansluiting met deelnemers.

“Ik vind maatschappelijk verantwoord ondernemen belangrijk, echter moet er geen schijn opgehouden worden. Uiteindelijk moet er ook aan verdiend worden, maar het economisch belang moet niet het belangrijkste zijn”

Quote uit het deelnemersonderzoek van een actieve deelnemer 18-35 jaar

Het draagvlak bij onze achterban voor maatschappelijk verantwoord beleggen is gelijk gebleven en ook is 68% het nog steeds (zeer) eens met de aanpak om eerst met bedrijven in gesprek te gaan en aan te moedigen zich te verbeteren. De thema's die onze achterban belangrijk vindt sluiten goed aan bij ons Impact beleid, dit is voor ons een bevestiging dat we in de juiste thema's investeren voor een positieve maatschappelijke impact.

ESG-risico's

In de beleggingsportefeuille komen we risico's tegen die raken aan mens, milieu en goed bestuur (ESG). Deze ESG-risico's kunnen in 2 categorieën worden ingedeeld:

- Beleggingen die impact hebben op mens, milieu en goed bestuur. Denk bijvoorbeeld aan de negatieve gevolgen zoals ontbossing door bedrijfsactiviteiten van een onderneming waar PMT in belegt;
- Financiële risico's voor onze beleggingen, bijvoorbeeld door klimaatverandering. Hierbij kan worden gedacht aan incidenten zoals overstromingen waardoor de waarde van de beleggingen in onze vastgoedportefeuille daalt.

In 2023 hebben we de verschillende ESG-risico's onderzocht met een risico-zelfbeoordeling. We hebben de kansen en de impact op onze portefeuille ingeschat en een overzicht gemaakt van de huidige maatregelen om deze risico's te beheersen. Vervolgens hebben we het resterende risico na implementatie van deze maatregelen ingeschat. Deze analyse toont aan dat we al veel stappen hebben gezet om de impact van ESG-risico's te reduceren en dat deze momenteel binnen onze risicobereidheid vallen. Echter, als grote investeerder kunnen we de ESG-risico's niet volledig elimineren; ondanks de genomen maatregelen kunnen ESG-risico's de waarde van de beleggingsportefeuille sterk beïnvloeden. Nieuwe data en initiatieven stellen ons in staat om steeds gericht te sturen.

In het kader van de 'Portefeuille van Morgen' willen we hierin een volgende stap zetten. ESG-risico's, waaronder klimaatrisico's, worden geïdentificeerd en beheerst in de verschillende stappen van ons beleggingsproces. De fiduciair manager MN wisselt kennis uit over ESG in verschillende nationale en internationale samenwerkingsverbanden. Deze kennis wordt meegenomen bij de doorontwikkeling van het beleggingsbeleid en de Klimaatactieplannen.

In 2024 hebben we voor het thema biodiversiteit de risico's en afhankelijkheden in kaart gebracht. De mogelijke impact van fysieke klimaatrisico's en transitierisico's op de beleggingen wordt sinds 2017 jaarlijks ingeschat en gemonitord. De methode hiervoor wordt steeds verder doorontwikkeld. De manier waarop we ESG-risico's identificeren en de verschillende instrumenten inzetten om ESG-risico's te voorkomen of te beperken¹, is nader omschreven in het Verantwoord beleggen beleid en in dit jaarverslag.

¹ Risicobeheersing is een integraal onderdeel van de bedrijfsvoering van PMT en MN en is gestoeld op het 3-lijn model. De primaire verantwoordelijkheid voor de beheersing van risico's ligt bij de verantwoordelijke risiconemers zoals portfoliomanagers (eerste lijn). De sleutelfunctiehouder (tevens deelnemer aan vergaderingen van de Commissie beleggingen), en de Manager Integraal Risicomanagement en Financiële Risico's vormen de tweede lijn binnen PMT. Binnen MN wordt de tweede lijn gevormd door de afdeling Risk Management & Compliance. De tweede lijn stelt mede de kaders en richtlijnen op waarbinnen de risico's beheerst moeten zijn. Controle op naleving van de beheersing en het uitvoeren van onafhankelijke monitoring van de risico's vormt eveneens onderdeel van de taken van de afdeling Risk Management & Compliance. Vanuit de sleutelfunctiehouder Interne Audit (PMT), en de afdeling Audit (MN) wordt controle op beide beheersingslijnen gehouden. Zij vormen de derde lijn.

2. Op weg naar een duurzame portefeuille

Om de negatieve impact en ESG-risico's van onze beleggingen zoveel mogelijk te verkleinen en de positieve impact te vergroten, selecteren we onze beleggingen op een bewuste manier.

In alle beleggingscategorieën houden we bij de selectie van beleggingen rekening met ESG-factoren. Meer informatie over de wijze waarop we dit doen per beleggingscategorie is opgenomen in ons [Verantwoord beleggen beleid](#) - bijlage 2.

Implementatie Portefeuille van Morgen

In 2024 hebben we onze vernieuwde Portefeuille van Morgen aandelenstrategie gelanceerd. De ESG-criteria voor de selectie van bedrijven zijn aangepast om beter aan te sluiten bij de onderwerpen die onze deelnemers belangrijk vinden. Eisen met betrekking tot de hiernaast getoonde thema's zijn toegevoegd aan de ESG-selectiecriteria.

Daarnaast behouden we de eerder ingevoerde screening op het thema energietransitie. In 18 CO₂-intensieve sectoren worden de 20% slechts scorende bedrijven niet opgenomen in de portefeuille.

Ook moeten de bedrijven een minimale score behalen op een algemene ESG-beoordeling. Deze selectiecriteria hebben als doel om alleen bedrijven te selecteren die passen bij de duurzaamheidsambities van PMT.

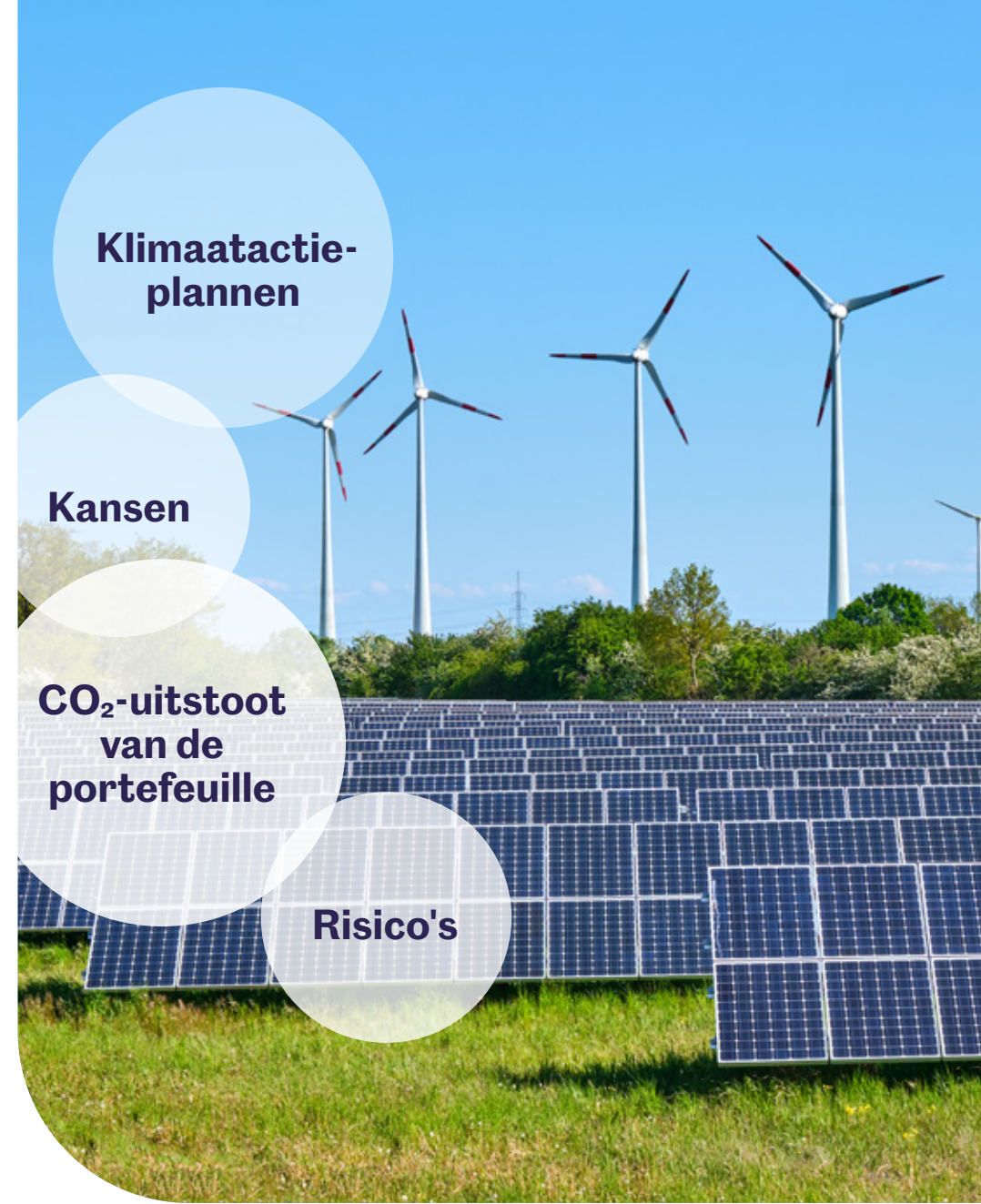

Figuur 1. Toegevoegde ESG-criteria selectie van bedrijven in de aandelenportefeuille

3. Energietransitie

Om klimaatverandering te beperken, moeten we overstappen van fossiele brandstoffen naar hernieuwbare energiebronnen zoals wind- en zonne-energie. Dit betekent dat we het gebruik van kolen voor energieopwekking grootschalig moeten elektrificeren. Deze overgang is de energietransitie en vraagt om een fundamentele verandering in de economie. Bedrijven in onze portefeuille spelen hierin een cruciale rol. In dit hoofdstuk laten we zien welke risico's en kansen er zijn en welke vooruitgang we het afgelopen jaar hebben geboekt.

Met onze [Klimaatactieplannen](#) willen we bedrijven waarin we beleggen aanmoedigen om hun CO₂-uitstoot te verminderen volgens het Klimaatakkoord van Parijs. Dit helpt de economie te verduurzamen. We willen ook de klimaatrisico's voor onze beleggingen beperken. We rapporteren hierover volgens de standaarden van de *Task Force on Climate-related Financial Disclosure* ² (TCFD) (zie bijlage A).

Klimaatrisico's en -kansen

We zien twee typen financiële klimaatrisico's; transitierisico's en fysieke klimaatrisico's. Daarnaast kunnen er ook transitiekansen ontstaan die een positief effect kunnen hebben op de waarde van de beleggingen.

- **Fysieke risico's:** Dit zijn risico's door stijgende temperaturen. Denk aan veranderingen in de beschikbaarheid van water, voedsel en extreme weersomstandigheden, zoals hittegolven en zware stormen.
- **Transitierisico's:** Dit zijn risico's die ontstaan door strengere klimaatmaatregelen van overheden. Bijvoorbeeld als bedrijven meer belasting moeten betalen voor CO₂-uitstoot of als investeringen in fossiele brandstoffen minder waard worden omdat we sneller moeten overstappen op schone energie.
- **Transitiekansen:** Voor bedrijven die goed voorbereid zijn op de energietransitie en bijvoorbeeld producten aanbieden waar in nieuwe klimaatscenario's meer vraag naar ontstaat, kunnen kansen ontstaan.

Transitierisico's en -kansen

Jaarlijks analyseren we de transitierisico's en -kansen in de portefeuille voor 4 scenario's²:

- **1,5-graden scenario** – Waarin de energietransitie chaotisch verloopt.
- **2-graden scenario** – Waarin de energietransitie ordentelijk verloopt.
- **3-graden scenario** – Waarin landen enkel de huidige klimaatdoelstellingen (NDC's) nakomen en deze niet verder aanscherpen.
- **3-graden scenario** – Waarin het huidige beleid wordt voortgezet en landen geen extra maatregelen nemen om de energietransitie te stimuleren.

We analyseren de risico's en -kansen per beleggingscategorie. In bijlage B worden de volledige resultaten van de analyse weergegeven en geven we informatie over de dataleverancier, methodologie en berekeningen van de klimaatrisico's en -kansen. In dit hoofdstuk lichten we enkel de uitkomsten van het 1,5-graden scenario toe.

De analyse laat zien dat met name aandelen in opkomende landen in het 1,5-graden scenario geraakt kunnen worden door maatregelen die de energietransitie versnellen. De mogelijke impact op onze aandelenportefeuille wordt lager ingeschat dan de mogelijke impact op de standaard benchmark. Dit komt door de screenings die PMT toepast op de aandelenportefeuille, hierdoor investeren we minder in sectoren die gevoelig zijn voor transitierisico's. In vergelijking met 2023 is het geschatte transitierisico aanzienlijk gedaald in het 1,5-graden scenario doordat we minder beleggen in de grondstoffen sector.

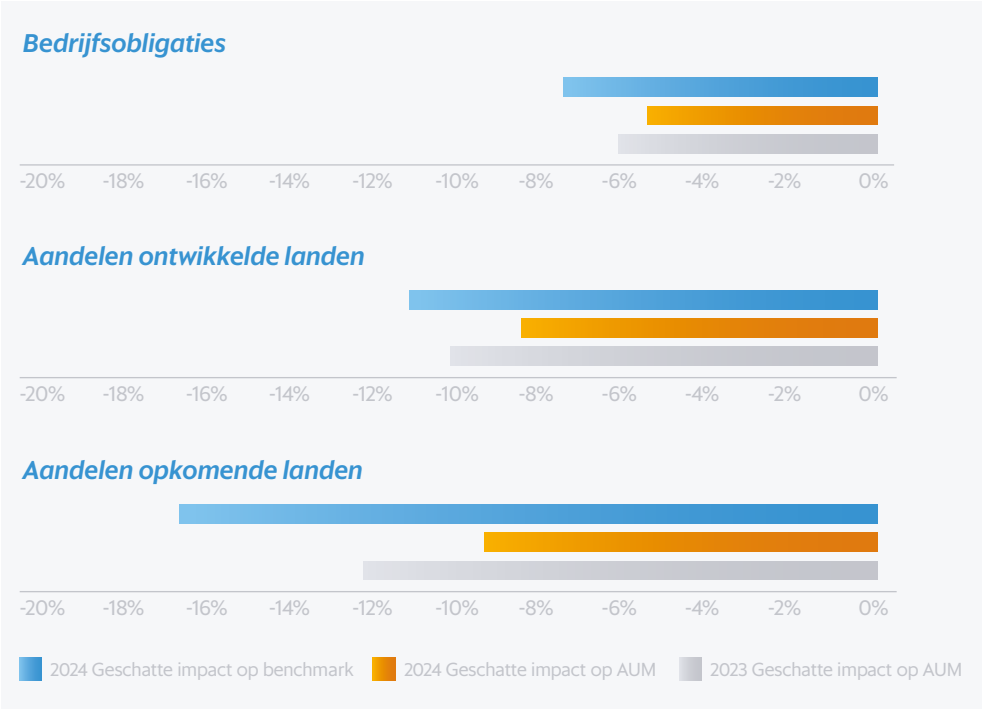
Uit verdere analyse blijkt dat vooral de sectoren nutsvoorzieningen, grondstoffen en transport bijdragen aan de transitierisico's. De maatregelen die PMT neemt zijn ook in het bijzonder op deze sectoren gericht.

² Sinds 2024 doen we dit aan de hand van de NGFS-scenario's in plaats van de IPCC-scenario's die in eerdere jaren werden gebruikt. Omdat de NGFS-scenario's verschillen van de IPCC-scenario's, hebben we dit jaar de analyse van 2023 opnieuw berekend op basis van de NGFS-scenario's. Deze wijkt daarmee af van de cijfers die vorig jaar gerapporteerd zijn.

Binnen de bedrijfsobligatieportefeuilles zijn de risico's relatief beperkt. Dit komt deels doordat het model waarmee de klimaatrisico's berekend worden rekening houdt met de looptijd van obligaties en enkel mogelijke extra kosten die binnen de looptijd van de obligatie liggen van invloed zijn op het risico.

Geschatte transitierisico's in een 1,5-graden scenario

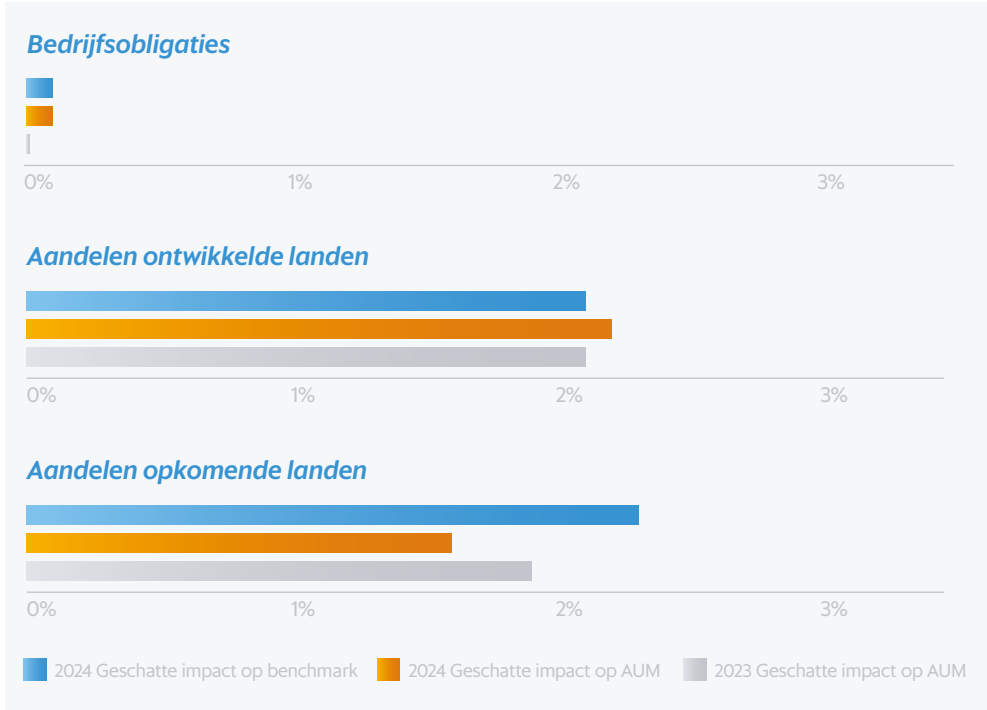
Figuur 2. Geschatte transitierisico's in een 1,5-graden scenario

Ook de kansen die ontstaan in het 1,5-graden scenario zijn relatief hoog. In vergelijking met het voorgaande jaar zijn de geschatte kansen voor de aandelenportefeuille ontwikkelde landen licht gedaald en in de aandelenportefeuille opkomende landen portefeuille ongeveer gelijk gebleven. De kansen voor beide portefeuilles worden lager ingeschat dan de kansen voor de standaard benchmark. De voornaamste reden hiervoor is dat we

minder beleggen in de sectoren energie, grondstoffen en nutsvoorzieningen dan de benchmark. De geschatte transitierisico's en de geschatte kansen kunnen in theorie tegen elkaar worden afgewogen om de netto impact op de portefeuille in te schatten.

De analyse laat zien dat de impact van transitierisico's fors kan zijn, en bedrijven die inspelen op nieuwe omstandigheden hiervan juist kunnen profiteren. PMT neemt daarom in verschillende beleggingscategorieën acties die bedrijven stimuleren om bij te dragen aan de energietransitie en het behalen van de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs zoals ook toegelicht in onze [Klimaatactieplannen](#).

Geschatte transitiekansen in een 1,5-graden scenario

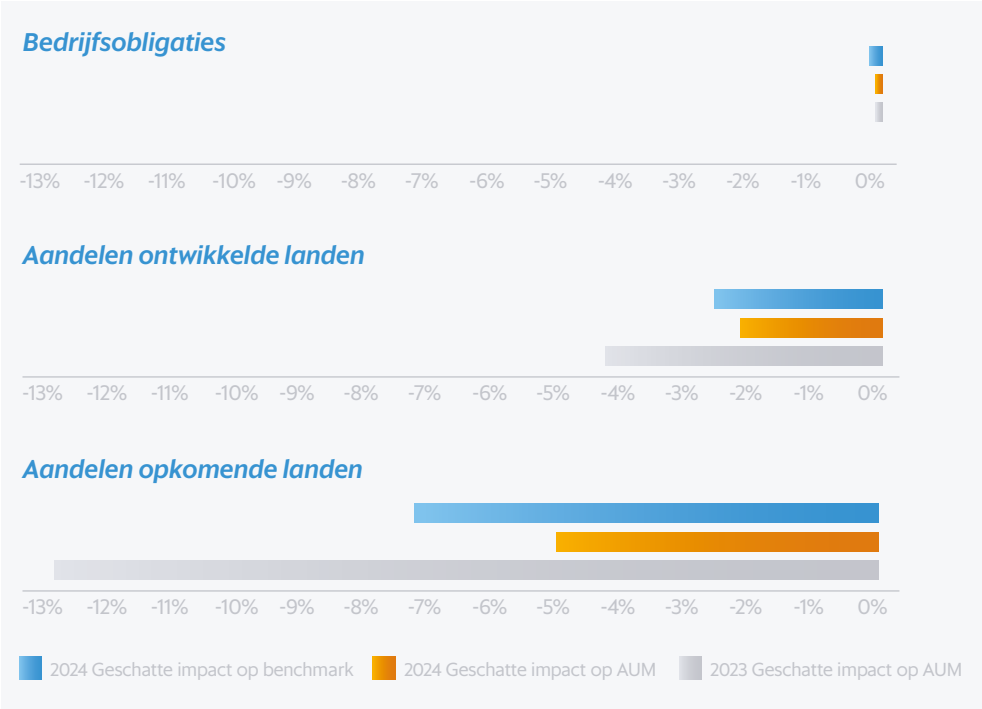
Figuur 3. Geschatte transitiekansen in een 1,5-graden scenario

Fysieke klimaatrisico's

Het onderstaand figuur geeft een inschatting van de impact van fysieke risico's op de waarde van de portefeuille. De fysieke risico's zijn in 2024 ten opzichte van 2023 afgenomen. De daling wordt met name veroorzaakt door verbeteringen in de data die we gebruiken, waardoor het risico nauwkeuriger berekend kan worden. Het verschil in fysiek risico tussen de portefeuille en de benchmark wordt grotendeels verklaard doordat er relatief minder geïnvesteerd wordt in de sectoren energie, nutsvoorzieningen en banken. Deze sectoren hebben over het algemeen een hogere blootstelling aan risico's als extreme hitte en overstromingen. Voor de beleggingen in de bedrijfsobligatieportefeuille is deze impact relatief beperkt, vanwege de korte looptijd van deze beleggingen.

Geschatte fysieke risico's in een 3-graden scenario (huidig beleid) - gemiddelde variant

Figuur 4. Geschatte fysieke risico's in een 3-graden scenario (huidig beleid) - gemiddelde variant

PMT houdt er rekening mee dat de daadwerkelijke impact op de portefeuille veel groter kan zijn, omdat bijvoorbeeld de impact op de productieketen van bedrijven niet in de analyse wordt meegenomen.

Een portefeuille in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs

We hebben de ambitie om in 2030 alleen nog maar te beleggen in bedrijven die op koers liggen om de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs te halen. Het bepalen of bedrijven op koers liggen is complex. We maken een inschatting op basis van beschikbare data van het *Transition Pathway Initiative (TPI)*. Voor de overige bedrijven gaan we ervan uit dat bedrijven met een door *Science Based Target initiative (SBTi)* gevalideerde CO₂-reductiedoelstelling op koers liggen.

Scenario	Aantal bedrijven
1,5-graden	624
Onder 2-graden	89
2-graden	10
Toekomstige doelstellingen	18
Niet in lijn	1.476

Tabel 1. Aantal bedrijven op koers

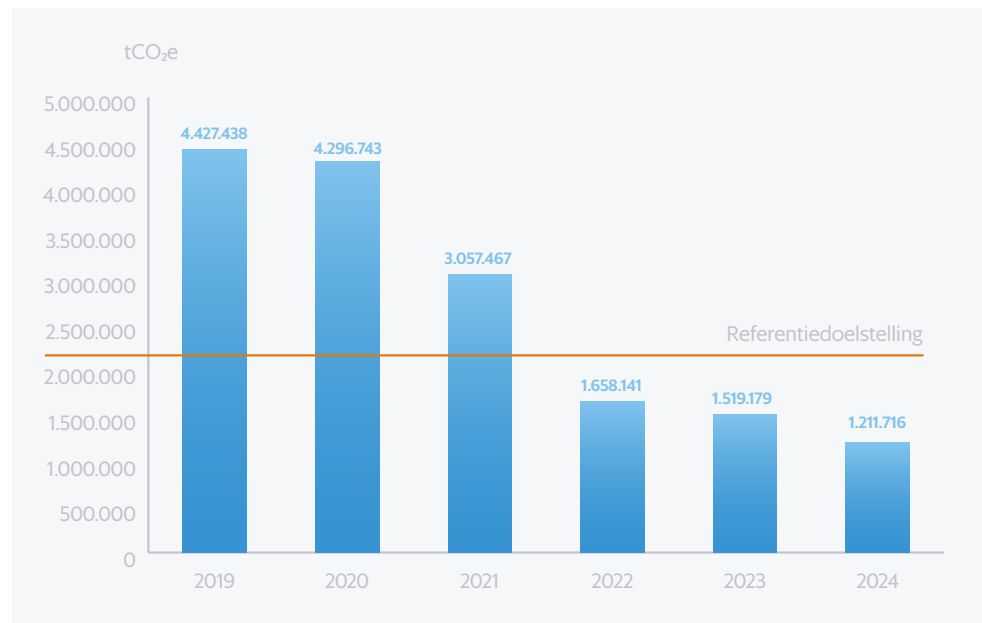
Eind 2024 was 28% van de bedrijven in onze aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuilles op koers voor 1,5-graden (eind 2023 was dit 20%). Deze bedrijven vertegenwoordigen 30% van de scope 1 en 2 uitstoot van deze beleggingsportefeuilles, en 40% van het belegd vermogen (eind 2023 was dit 25%).

50% CO₂-reductie in de portefeuille voor 2030

Onze referentiedoelstelling voor 2030 is een reductie van de absolute CO₂-uitstoot met 50% ten opzichte van eind 2019. Deze doelstelling is gebaseerd op de aanname dat er wereldwijd een absolute CO₂-uitstootreductie van 50% nodig is tussen eind 2019 en 2030. De voortgang op deze referentiedoelstelling wordt vooralsnog gemeten op basis van de scope 1 en 2 ² uitstoot van de beursgenoteerde aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuilles³.

De figuur toont dat de uitstoot van de totale portefeuille eind 2024 gelijk is aan 1,2 miljoen tCO₂e. Dit is een daling van 20,2% ten opzichte van 2023. Hiermee was de absolute CO₂-uitstoot van de aandelen- en obligatieportefeuille eind 2024 72,6% lager dan eind 2019. Dit is meer dan de 50% reductie die we als doelstelling hebben gesteld. Deze daling wordt gedreven door relatief minder beleggingen in de grondstoffen sector en grote uitstoters binnen de luchtvaartsector.

Figuur 5. Uitstoot totale portefeuille versus referentiedoelstelling

In dit hoofdstuk worden de doelstellingen per beleggingscategorie van de [Klimaatactieplannen](#) en de voortgang daarop toegelicht.

Beursgenoteerde aandelen

In de beursgenoteerde aandelenportefeuille is engagement een belangrijk instrument dat we inzetten om bedrijven te stimuleren om de CO₂-uitstoot in lijn te brengen met de 1,5-graden doelstelling. Daarnaast worden bedrijven beoordeeld op hun bijdrage aan de energietransitie, daar waar relevant. Er worden verschillende screenings toegepast die als doel hebben om bedrijven die nu te weinig bijdragen en een beperkte veranderpotentie hebben te verwijderen. Zo worden in achttien CO₂-intensieve sectoren per sector de 20% slechtst scorende bedrijven verwijderd op basis van een energietransitie beoordeling.

Sectorreductiedoelstellingen

We hanteren voor CO₂-uitstoot intensieve sectoren reductiedoelstellingen voor 2030. Deze zijn gebaseerd op berekeningen van TPI ² en gaan ervan uit dat de opwarming van de aarde onder 1,5-graden blijft. Op dit moment kunnen we voor 68 bedrijven de uitstoot meten versus de reductiedoelstellingen. Deze bedrijven vertegenwoordigen samen ca. 38% van de CO₂-uitstoot van de aandelenportefeuille. Er zijn meer CO₂-uitstoot intensieve sectoren, zoals de chemiesector, maar wegens onvoldoende data kunnen we hier nog geen reductiedoelstelling op formuleren. Als het 1,5-graden pad ² dat gehanteerd wordt door TPI is aangepast, dan zijn de sectordoelstellingen hieronder in lijn daarmee gewijzigd.

³ De meting van 2024 is uitgevoerd op basis van de uitstoot van bedrijven zoals bekend bij dataleverancier ISS eind januari 2025 en de posities van PMT van eind 2024. De verzamelde data omvat de uitstoot die bedrijven in 2023 hebben uitgestoten en waarover zij in 2024 hebben gerapporteerd.

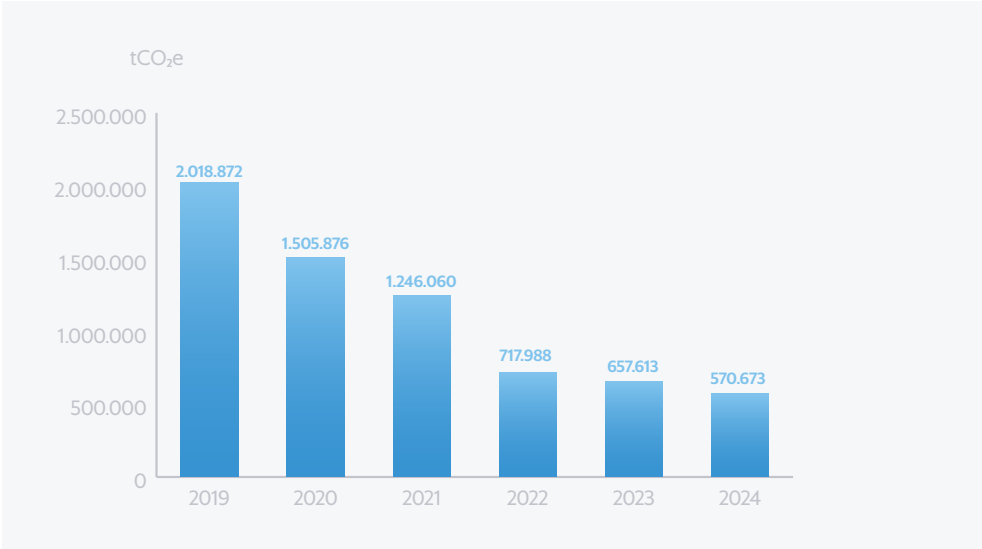
Sector (TPI-classificatie)	Meeteenheid	Ultimo 2024	Ultimo 2023	Ultimo 2022	Doelstelling 2030	Benodigde reductie
Olie- & gasindustrie	gCO ₂ e/MJ energie	68,61	66,78	70,30	43,16	-37%
Luchtvaartmaatschappijen	gCO ₂ /RTK	773	764,40	-	692	-10%
Aluminiumproducenten	tCO ₂ e/t aluminium	13,77	9,54	7,78	4,73	-66%
Autofabrikanten	gCO ₂ /km (NEDC)	44,64	35,79	8,70	55,16	0%
Cementproducenten	tCO ₂ /t cementproduct	0,55	0,55	0,58	0,42	-22%
Elektrische nutsbedrijven	tCO ₂ e/MWh energie	0,24	0,29	0,27	0,14	-43%
Staalproducenten	tCO ₂ /t staal	1,01	1,01	1,20	0,92	-8%

Tabel 2. Voortgang sectorreductiedoelstellingen beursgenoteerde aandelen (rood = stijging, groen = daling, grijs = gelijk t.o.v. 2023)

De bovenstaande tabel laat zien dat in de meeste sectoren, belangrijke stappen zijn gezet om de CO₂-uitstoot in lijn te brengen met 1,5-graden. In 2024 laten enkel nutsbedrijven een daling zien van de (gemiddelde) uitstoot intensiteit. Bij andere sectoren zien we een lichte verhoging van de CO₂-intensiteit ten opzichte van 2023.

Reductie van de absolute CO₂-uitstoot versus 2019

Eind 2024 was de absolute CO₂-uitstoot van de aandelenportefeuille 72% lager dan in 2019. De figuur laat het verloop van de CO₂-uitstoot van de aandelenportefeuille zien. Eind 2024 is de CO₂-uitstoot met 13,2% gedaald tot 570 duizend tCO₂e ten opzichte van 2023. De daling van de CO₂-uitstoot van de aandelenportefeuille wordt voor het grootste deel verklaard doordat we minder beleggen in de grondstoffen sector. Eind 2024 werd nog maar 2,6% van de aandelenportefeuille belegd in de grondstoffen sector. Eind 2023 was dit 4,6%.

Figuur 6. CO₂-uitstoot aandelenportefeuille 2019 – 2024

Bedrijfsobligaties

De beleggingen in bedrijfsobligaties worden actief beheerd. Dit betekent dat managers zijn aangesteld die binnen bepaalde kaders voor ons een beleggingsportefeuille samenstellen. Bedrijven met slechte prestaties op ESG worden uitgesloten. De managers worden mede op basis van hun capaciteit om verantwoord beleggen aspecten mee te nemen in hun analyses geselecteerd en gemonitord. In 2024 is het selectieproces aangescherpt en we nemen nu explicieter mee hoe managers rekening houden met de bijdrage die ze leveren aan de energietransitie middels hun investeringen.

Een groot deel van de bedrijfsobligatieportefeuille wordt beheerd door een team van onze fiduciare manager MN. Dit team analyseert ook de klimaatprestaties van bedrijven. De hierbij opgedane kennis wordt gebruikt in de gesprekken die door MN gevoerd worden met bedrijven.

Sectorreductiedoelstellingen

Ook voor onze bedrijfsobligatieportefeuilles meten we voor zo ver mogelijk de prestaties van bedrijven versus de sectordoelstellingen. Over 2024 kunnen we dit meten voor

Sector (TPI-classificatie)	Meet-eenheid	Ultimo 2024	Doelstelling 2030	Benodigde reductie
Olie- & gasindustrie	gCO ₂ e/MJ energie	57,53	43,16	-25%
Luchtvaartmaatschappijen	gCO ₂ /RTK	805,43	692	-14%
Aluminiumproducenten	tCO ₂ e/t aluminium	5,82	4,73	-19%
Autofabrikanten	gCO ₂ /km (NEDC)	120,83	55,16	-54%
Cementproducenten	tCO ₂ /cementproduct	0,51	0,42	-18%
Elektrische nutsbedrijven	tCO ₂ e/MWh energie	0,10	0,14	-
Staalproducenten	tCO ₂ /t staal	0,41	0,92	-

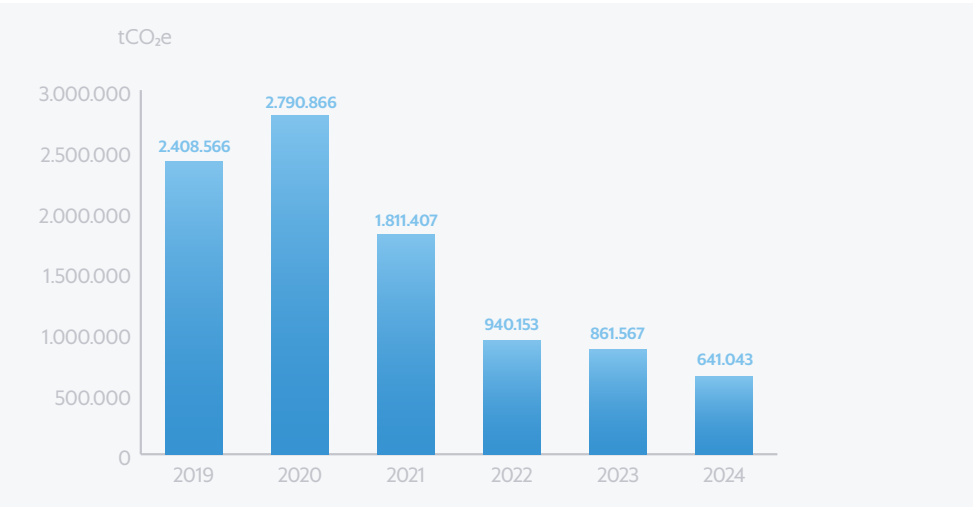
Tabel 3. Voortgang sectorreductiedoelstellingen bedrijfsobligaties (rood = niet behaald, groen = behaald)

20 bedrijven, die samen 26% van de CO₂-uitstoot van de bedrijfsobligatieportefeuille vertegenwoordigen (eind 2023 was dit 44%).

De tabel laat zien dat de nutsbedrijven en staalproducenten hun 2030 doelstelling hebben bereikt. In de andere sectoren moeten nog stappen gezet worden om de 2030 doelstellingen te behalen.

Reductie van de absolute CO₂-uitstoot versus 2019

De absolute CO₂-uitstoot die gepaard gaat met de beleggingen in de bedrijfsobligatieportefeuille is eind 2024 bijna 641 duizend tCO₂e. In vergelijking met ultimo 2019 is dit een daling van 73,4%. Per eind 2024 is de absolute uitstoot van de bedrijfsobligatieportefeuille 25,6% lager dan een jaar eerder. De belangrijkste oorzaak voor de daling van de CO₂-uitstoot van de bedrijfsobligatieportefeuille is dat we minder beleggen in obligaties van grote CO₂-uitstoters binnen de luchtvaart en grondstoffen sector.

Figuur 7. CO₂-uitstoot bedrijfsobligatieportefeuille 2019 – 2024

Niet-rapporterende bedrijven

In onze Klimaatactieplannen hebben we als doelstellingen dat we van bedrijven in CO₂-intensieve sectoren verwachten we dat zij uiterlijk in 2025 CO₂-data rapporteren. In 2024 is geanalyseerd hoeveel bedrijven in deze sectoren geen CO₂-data rapporteren.

Na een handmatige controle was onze inschatting dat 7 van de ruim 200 CO₂-intensieve bedrijven in de obligatieportefeuilles geen CO₂-data rapporteren.

We hebben managers van de bedrijfsobligatieportefeuilles gevraagd naar meer informatie over de klimaatambities van deze bedrijven. Op basis van deze terugkoppeling zullen we in 2025 de overweging maken om in gesprek te gaan met deze bedrijven en eventueel verdere vervolgstappen te nemen.

Vastgoed

Eind 2023 is de hernieuwde strategie voor beursgenoteerd vastgoed van start gegaan. Met de managers zijn nieuwe afspraken gemaakt over verdere verdieping van de beoordeling van CO₂-data en CO₂-reductie strategieën van vastgoedbedrijven. Als gevolg van deze aanscherping in de strategie voerden de managers in 2024 actiever dialoog met vastgoedbedrijven. Daarnaast is als doelstelling opgenomen om waar mogelijk positieve maatschappelijk impact te realiseren in de vastgoedportefeuille via het impact thema betaalbare huisvesting. We streven continu naar verdere integratie van klimaatmaatregelen om de CO₂-uitstoot te reduceren.

Ambitie: beleggen in vastgoed met een minimale GRESB-score van 3 sterren

De Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB) beoordeelt jaarlijks de duurzaamheid van vastgoedfondsen en -portefeuilles. Op basis hiervan ontvangen vastgoedmanagers een GRESB-score van 1 tot 5 sterren. We hebben de ambitie om alleen te beleggen in vastgoedmanagers met een minimale GRESB-score van 3 sterren. In 2025 beogen we dat ons gemiddelde stijgt naar ten minste 4 sterren. De tabel toont de huidige prestaties van de managers in de verschillende vastgoedportefeuilles.

De totale gewogen score van 3,5 sterren is lager dan in 2022 als gevolg van het lagere sterren-totaal van de Nederlandse vastgoedportefeuille (circa 34% van de totale vastgoedportefeuille). De lagere score kwam onder andere door lagere scores op de elementen rond gebouw certificering en beloningsbeleid in relatie tot ESG-prestaties.

De Beursgenoteerd Onroerend Goed (BGOG) portefeuilles scoren gemiddeld nog onder de 4 sterren. Een belangrijke reden voor de relatief lage totaal score is het feit dat het voor een aantal grote residentiële bedrijven technisch niet mogelijk is deel te nemen aan GRESB. Niet-participerende bedrijven krijgen een GRESB score van 0.

	Ultimo 2023 ⁴		Ultimo 2022		Ultimo 2021	
GRESB participatie & rating	Participatie	Sterren	Participatie	Sterren	Participatie	Sterren
OGNL	100%	3	100%	4	100%	4
IOG Europa	91%	4,4	97,2%	4,7	93,7%	4,2
IOG VS	96,2%	3,9	94,9%	3,6	57,3%	1,7
BGOG Europa	61,5%	3,5	69,8%	2,8	60,6%	2,3
BGOG Noord-Amerika	91,5%	2,5	90,2%	2,7	90,9%	3
Totale portefeuille, gemiddeld	90,4%	3,5	93,9%	4	88,3%	3,4

Tabel 4. GRESB-participatie

⁴ De GRESB-data is gepubliceerd medio 2024 en betreft data over 2023. In deze meting is de GRESB-data gekoppeld aan de portefeuillestanden van 2023.

Ambitie: beleggingen in lijn brengen met 1,5-graden CRREM-paden

De tabel toont de score van de vastgoed beleggingen versus de CRREM-paden [?]. De CRREM-paden worden gehanteerd om te beoordelen of vastgoed in lijn is met de duurzaamheidsdoelstellingen om de opwarming van de aarde te beperken tot een gemiddelde van 1,5-graden. Het jaar waarin de CO₂-uitstoot per m² van een vastgoed-object of een portefeuille niet meer in lijn is met het 1,5-graden pad [?] wordt het 'stranding year' genoemd. Met andere woorden: om op koers te blijven voor het 1,5-graden pad, zijn voor dit moment acties nodig om de CO₂-uitstoot van de vastgoed-belegging terug te brengen.

De score versus de CRREM-paden is licht verbeterd doordat er meer gebruik is gemaakt van energie-efficiënte maatregelen.

	2023	2022	2021
Gemiddeld CRREM-stranding year	2025	2025	2030
% investeringen in lijn met het CRREM-pad 2025	59,8%	55,8%	68,1%
% investeringen in lijn met het CRREM-pad 2030	6,5%	4,7%	51,5%
% investeringen in lijn met het CRREM-pad 2040	0,2%	0%	3,1%

Tabel 5. Score vastgoedportefeuille versus CRREM-paden

Ook in 2024 is met alle managers van de niet-beursgenoteerde portefeuilles (OGNL en IOG) gesproken over de ambities om de portefeuilles in lijn te brengen met de 1,5-graden paden. Op basis van deze gesprekken is te stellen dat alle managers bekend zijn met CRREM en door middel van hun eigen klimaatactieplannen toewerken naar verdere verduurzaming.

Ambitie: Uitstoot per m² met 40% omlaag ten opzichte van 2020 CRREM-paden

We hebben een voorlopige CO₂-reductiedoelstelling geformuleerd om de uitstoot per m² met 40% omlaag te brengen ten opzichte van de 2020 CRREM-paden [?]. Het inzicht dat we hebben in de CO₂-uitstoot van onze vastgoedbeleggingen is nog onvolledig. De CO₂-data die we nu tot onze beschikking hebben, meet enkel de operationele uitstoot en is deels gebaseerd op schattingen. Vastgoedmanagers proberen het inzicht te vergroten door bijvoorbeeld slimme meters te plaatsen en in huurcontracten op te nemen dat data met betrekking tot het energieverbruik beschikbaar wordt gesteld. Hoewel we uitstoot die vrijkomt bij de bouw nog niet kunnen meten, worden er wel al acties genomen die er op gericht zijn om deze uitstoot te reduceren. Bijvoorbeeld door waar mogelijk gerecycled en duurzame bouwmaterialen te gebruiken.

Onderstaande tabel toont de uitstoot voor vastgoed in 2021, 2022 en 2023 op basis van de data van GRESB. De uitstoot per m² is op basis van deze data tussen 2022 en 2023 met 9,1% gedaald.

	Ultimo 2023	Ultimo 2022	Ultimo 2021
Waarde vastgoed (x € 1 miljoen)	7.294	6.771	8.455
kgCO ₂ e/m ²	20,4	22,5	23,1
Datadekking totale CO ₂ e-uitstoot	79,6%	82,8%	71,5%
Vermindering CO ₂ e/m ² (% t.o.v. vorige meting)	-9,1%	-2,7%	-

Tabel 6. CO₂-uitstoot vastgoed portefeuille 2021-2023

De Nederlandse directe portefeuille had een gemiddelde CO₂-intensiteit van 22,2 kgCO₂e/m² (9,1% lager dan de uitstoot over 2022). Voor het 2030 CRREM niveau is nog een reductie nodig van circa 50%⁵.

⁵ In 2023 zijn de CRREM-paden aangescherpt. Hierdoor was de initieel benodigde reductie versus 2020 niveaus niet meer 40% maar circa 62%.

Naast de CO₂-uitstoot data tonen we ter informatie ook de portefeuilleverdeling op basis van energielabels voor het Nederlandse vastgoed. Energielabels vormen, naast CO₂-uitstoot per m², ook een indicatie van energie-efficiëntie. De objecten zonder label betreffen hoofdzakelijk monumentale panden.

Energielabels	2024	2023	2022	2021
A++++ t/m A	71,7%	75,2%	68,5%	65%
A++++ t/m C	93%	94,2%	95%	93,7%
Totaal waarde NLV [?] (x € 1 miljoen)	2.471	2.351	2.571	2.552

Tabel 7. Energielabels vastgoedportefeuille 2021-2024

Infrastructuur

Het aanleggen van de juiste infrastructuur zoals installaties van opslag zijn belangrijk om de energietransitie te realiseren. Daarom hebben we in 2024 verdere stappen gezet in infrastructuur impactinvesteringen. Ons doel is om in 2030 € 4 miljard te hebben geïnvesteerd in de energietransitie. Per 31 december 2024 hebben we € 1,2 miljard toegezegd aan hernieuwbare energieprojecten. Via het Nuveen investeringsfonds richten we ons volledig op de infrastructuur voor opwekking van hernieuwbare energie.

Hoewel er uitdagingen zijn bij het meten van de CO₂-uitstoot van onze infrastructuur portefeuille, hebben we belangrijke stappen gezet om zowel de operationele CO₂-uitstoot als de CO₂-uitstoot tijdens de bouw te meten en te rapporteren. Komend jaar richten we ons op het ontwikkelen van een gestandaardiseerd rapportageformat en het stimuleren van managers om actieplannen voor CO₂-reductie op te stellen. We blijven ons inzetten voor het verbeteren van de duurzaamheid van onze infrastructuur investeringen en het aanscherpen van klimaatdoelstellingen, zodra nieuwe data beschikbaar komt.

Private equity

Via private equity wordt voornamelijk bijgedragen aan de energietransitie door te beleggen via managers die ESG-aspecten meewegen in het investeringsproces. Omdat de data over de prestaties op het gebied van verantwoord beleggen vaak beperkt beschikbaar is voor de bedrijven waarin we investeren, stellen we hoge duurzaamheidseisen bij de selectie en monitoring van private equity managers.

We vragen hen om verantwoord beleggen aspecten mee te nemen in hun investeringsbeslissingen en om inzicht te geven in hun aanpak op het gebied van verantwoord beleggen en klimaat. We hebben de private equity managers verzocht om een *TCFD-rapportage* [?] op te stellen waarin de klimaatprestaties worden beschreven. Op dit moment ontvangen we van 31% van onze private equity managers een TCFD-rapportage.

Momenteel hebben we nog niet de CO₂-uitstoot data tot onze beschikking die nodig is om te bepalen in welke mate onze private equity beleggingen op koers liggen voor een 1,5-graden scenario. We werken samen met andere partijen en managers om meer bruikbare data te verkrijgen, die ook gebruikt kan worden om passende doelstellingen te formuleren.

Hypotheken

In 2024 hebben we het klimaatplan voor de hypotheek portefeuille opgesteld en dit jaar kunnen we er voor het eerst over rapporteren. Een belangrijk doel is om de uitstoot van de woningen in lijn te brengen met de 1,5-graden *CRREM-paden* ². Dankzij het model van *DMFCO* ² (berekent de CO₂-uitstoot, en de toetsing met netbeheerdata) is er meer vertrouwen in de kwaliteit van de CO₂-data. Dit zal ons in staat stellen om de CO₂-intensiteit van de portefeuille te vergelijken met de CRREM-paden. Daarnaast is er een toename in het gebruik van bouwdepots voor verduurzaming, wat bijdraagt aan de vermindering van de CO₂-uitstoot.

Ook zijn er stappen genomen om klanten en hypotheekadviseurs te informeren en te motiveren om te verduurzamen. Initiatieven van Hypotheekverstrekker MUNT zoals de eindejaar-mailing en de 'groene adviseurs'-zoeker hebben bijgedragen aan een grotere bewustwording en actie onder klanten. Ondanks uitdagingen in het verkrijgen van vergelijkingsdata van andere hypotheekverstrekkers, blijkt dat onze Hypotheekverstrekker MUNT vooroploopt in het motiveren van klanten om een energiebespaar-budget aan te vragen. Deze inspanningen onderstrepen onze motivatie om bij te dragen aan een duurzamere toekomst.

Staatsobligaties

In 2023 hebben we een klimaatplan opgesteld voor beleggingen in staatsobligaties. Via staatsobligaties financieren we overheden. Een belangrijk onderdeel van het

klimaatplan is hoe we overheden kunnen beoordelen en bepalen of zij voldoende bijdragen aan de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs.

Afgelopen jaar hebben we ervoor gekozen om bij de beoordeling van overheden primair gebruik te maken van de *Climate Change Performance Index (CCPI)* ² van Germanwatch. De CCPI scoort overheden van 0-100 op 4 pijlers: (1) emissies, (2) klimaatbeleid, (3) energiegebruik en (4) hernieuwbare energie. De onderliggende indicatoren kijken naar de huidige situatie, trends en toekomstplannen van een land.

De CCPI concludeert dat geen enkele overheid momenteel voldoende bijdraagt aan de energietransitie en de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs. Ondanks deze conclusie willen we onderscheid maken tussen overheden die structureel te weinig doen en overheden waarvan verwacht wordt dat ze zullen verbeteren. In 2024 hebben we besloten om overheden die laag scoren op de CCPI index, zoals de Canadese overheid, niet langer te financieren.

Pilotprogramma engagement met overheden

Van de overheden die we financieren verwachten we dat zij verbetering laten zien op het gebied van klimaatbeleid en de energietransitie. Daarom zijn we in 2024 gestart met een pilot engagementprogramma met een vijftal overheden uit de staatsobligatieportefeuille die relatief slecht scoren in de CCPI: Brazilië, Hongarije, Maleisië, Polen en Zuid-Afrika.

De komende 3 jaar zullen managers namens PMT in gesprek gaan met deze overheden. Het engagement heeft enerzijds als doel om landen aan te sporen hun beleid in lijn te brengen met de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs. Anderzijds, verschaft het engagement aanvullende informatie die gebruikt kan worden bij de beoordeling van overheden.

Engagement energietransitie

Het engagementprogramma energietransitie heeft als doel bedrijven in CO₂-intensieve sectoren te bewegen om hun klimaatstrategieën in lijn te brengen met de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs. In 2024 zijn we van start gegaan met het vervolgprogramma gefocust op sectoren die nog veel fossiele energie gebruiken. Er is met 50 bedrijven uit de cement-, chemie-, mijnbouw- en staalsector, evenals met de overgebleven negen olie- en gasbedrijven en nutsbedrijven gesproken.

Uiteindelijk is het onze ambitie dat de bedrijven in deze sectoren voldoen aan de sectorreductiedoelstelling die we hebben gezet. Daarom heeft het engagementprogramma een focus op 2030, met tussentijdse meetbare doelstellingen voor de sectoren. Als bedrijven niet voldoen aan deze doelstellingen dan kunnen we escalatiestappen zetten, zoals stemmen tegen de herbenoeming van een bestuurder, of een aandeelhoudersresolutie indienen.

In 2024 spraken we in (internationale) samenwerkingsverbanden *ClimateAction100+* [?] en de *Dutch Climate Coalition* [?] met de bedrijven over hun strategie, duurzaamheidsprojecten, en kansen en risico's van de energietransitie. Hierbij gebruiken we internationale standaarden (*IIGCC* [?] en *TPI* [?]) om bedrijven te beoordelen en te vergelijken. Ook geloven we dat om het energiesysteem te kunnen veranderen alle belangengroepen moeten meebewegen in de transitie. We zijn daarom in gesprek met onderzoeksorganisaties, ngo's en beleidsmakers om de juiste drukpunten te vinden om de energietransitie opgang te brengen.

In gesprek over de toekomstige vraag naar groen staal

In 2024 heeft MN, namens PMT, deelgenomen aan een werkgroep van de IIGCC [?] (*Institutional Investors Group on Climate Change*) die zich richt op de staalsector. Deze werkgroep onderzoekt hoe we de overgang naar groen staal kunnen versnellen.

Groen staal is staal dat geproduceerd wordt met aanzienlijk lagere CO₂-uitstoot dan traditioneel staal, door gebruik te maken van schonere productiemethoden en duurzame energiebronnen. Staalbedrijven geven aan dat ze niet zeker weten hoeveel vraag er in de toekomst zal zijn naar groen staal. Dit maakt het moeilijk voor hen om te investeren in schonere productiemethoden.

Om dit probleem aan te pakken, heeft de werkgroep in 2023 het '*IIGCC Steel Purchaser Framework*' gepubliceerd. Dit jaar organiseerde de werkgroep een ronde tafel voor grote staalinkopers, zoals autoproducenten. Tijdens deze bijeenkomst werd het framework gepresenteerd en besproken hoe bedrijven kunnen aangeven welk percentage van hun ingekocht staal in 2030 groen moet zijn. Dit helpt staalproducenten om beter te begrijpen hoe de markt voor groen staal zich zal ontwikkelen, wat hen kan ondersteunen bij hun investeringsbeslissingen voor schonere productiemethoden.

De bijeenkomst was het begin van een uitgebreid traject om de transparantie rondom de inkoop van groen staal te vergroten en zo de energietransitie te versnellen.

Impactinvesteringen

Ook middels impactinvesteringen willen we bijdragen aan het versnellen van de energietransitie. Dit doen we door direct te beleggen in projecten die hernieuwbare energie opwekken, zoals windparken, waterkracht of zonneparken. Daarnaast willen we ook bijdragen aan het verkleinen van de vraag naar energie door efficiënter gebruik te stimuleren. Om dit te realiseren investeren we bijvoorbeeld in energieopslag en energienetwerken voor teruglevering aan het net.

Maar ook door te investeren in een circulaire economie zien we mogelijkheden om bij te dragen aan de vermindering van CO₂-uitstoot. Zo doen we impactinvesteringen die een bijdrage leveren aan het terugbrengen van de hoeveelheid afval die wereldwijd wordt geproduceerd. Zie hieronder het resultaat van deze investeringen per eind 2024.

2024: € 829 mln
2023: € 769 mln

Ca. 975.000 MWh geproduceerde schone energie
Ca. 242.000 tCO₂ vermeden uitstoot. Dit is vergelijkbaar met het jaarlijkse energieverbruik van ca. 403.000 Nederlandse huishoudens en de jaarlijkse CO₂-uitstoot van ca. 14.000 Nederlandse huishoudens

2024: € 123 mln
2023: € 117 mln

Ca. 22.000 ton gerecycled afval. Te vergelijken met de jaarlijkse afvalproductie van ca. 20.500 Nederlandse huishoudens
Ca. 55.000 tCO₂ vermeden uitstoot bij klanten van de bedrijven in de portefeuille. Te vergelijken met de jaarlijkse CO₂-uitstoot van ca. 3.200 Nederlandse huishoudens

4. Biodiversiteit

Het dramatische verlies aan biodiversiteit heeft ernstige gevolgen voor zowel menselijke als natuurlijke systemen. Ook de financiële sector loopt aanzienlijke risico's door biodiversiteitsverlies, aangezien onze economie sterk afhankelijk is van ecosysteemdiensten. Hierbij kan gedacht worden aan:

- **Fysieke risico's** als gevolg van het verlies van natuurlijke hulpbronnen die productieprocessen kunnen verstoren;
- **Transitierisico's** als gevolg van aangescherpte wetgeving;
- **Systemische risico's** zoals droogte met gevolgen voor meerdere economische sectoren.

Biodiversiteit is dan ook een van de 21 duurzaamheidsthema's die we hebben geprioriteerd in ons Verantwoord beleggen beleid. In onze portefeuille houden we rekening met verschillende drijfveren voor biodiversiteitsverlies, zoals landgebruik, winning van grondstoffen, watergebruik, en plastic afval. Bedrijven die onvoldoende scoren op deze duurzaamheidsfactoren worden niet opgenomen in de portefeuille, de bedrijven die wel goed scoren komen wel in de portefeuille. Daarnaast gaan we met bedrijven in gesprek en vragen we ze om te rapporteren over risico's en impact, en doelstellingen te zetten om de impact op biodiversiteit te verminderen.

Biodiversiteitsrisico's en afhankelijkheden

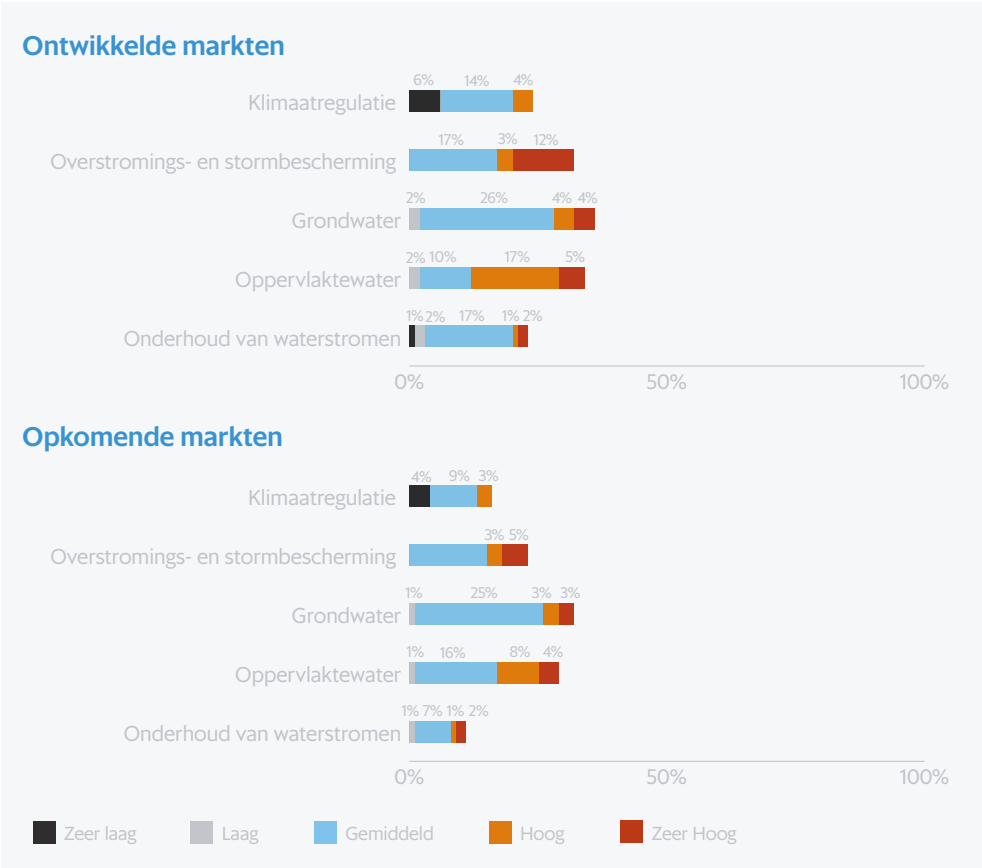
De natuur vervult belangrijke basisfuncties, ook wel ecosysteemdiensten genoemd. Dit zijn producten en diensten zoals voedsel, schoon drinkwater, hout, en klimaatregulering. Zowel mensen als de economie zijn afhankelijk van deze natuurlijke ecosystemen. De bedrijven in onze portefeuille zijn enerzijds **afhankelijk** van ecosysteemdiensten, en hebben anderzijds een grote (negatieve) **impact** op ecosysteemdiensten, wat ten koste gaat van biodiversiteit.

Door deze impact en afhankelijkheden in kaart te brengen, kunnen financiële risico's worden ingeschat. Zo is bijvoorbeeld de agrarische sector in hoge mate afhankelijk van

grond- en oppervlakte water, bestuiving en klimaatregulering. Het wegvallen van grond- en oppervlakte water kan potentieel leiden tot verlies aan productiviteit door droogte, of verlies van oogsten door overstromingen. Biodiversiteitsverlies heeft grote gevolgen voor de economie. Daarom is het voor pensioenfondsen vanuit risico-oogpunt belangrijk om in kaart te brengen welk percentage van de beleggingen bijdraagt aan biodiversiteitsverlies, en welk percentage van de beleggingen afhankelijk is van biodiversiteit.

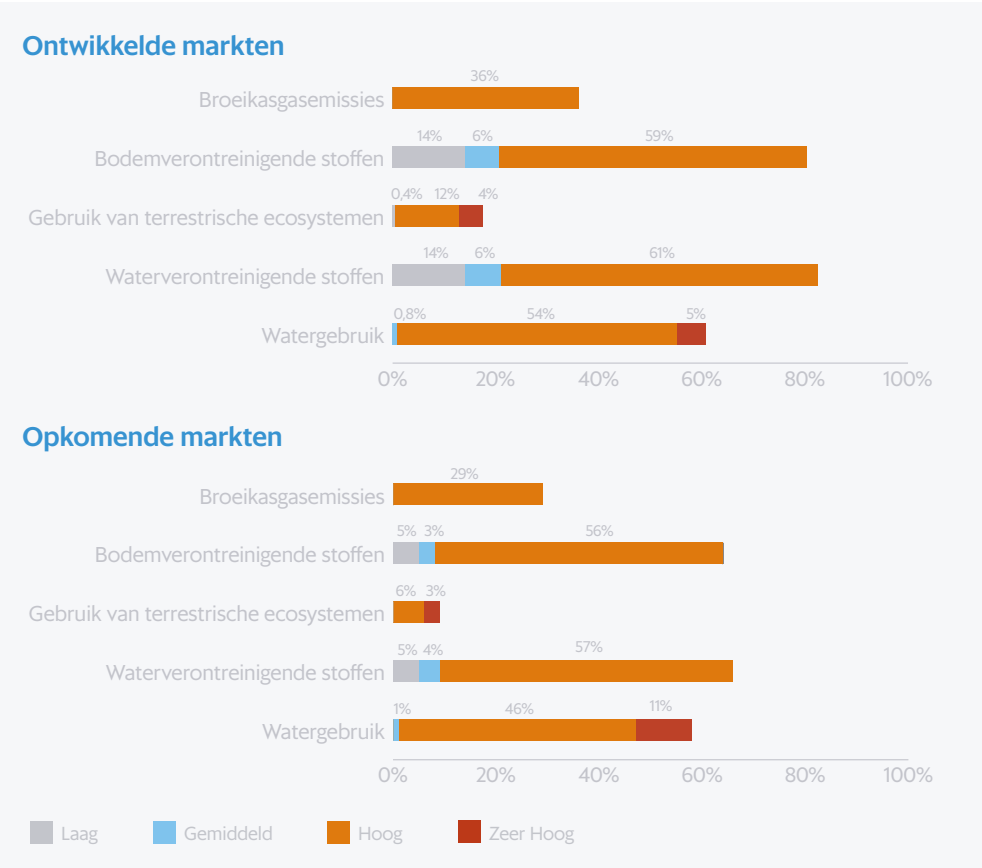
In 2024 hebben we op basis van de *ENCORE* database in kaart gebracht in hoeverre de aandelenportefeuilles voor ontwikkelde markten en opkomende markten afhankelijk zijn

Figuur 8. Top 5 afhankelijkheden van ecosystemediensten in de aandelenportefeuille

van ecosystemediensten enerzijds (figuur 8), en impact hebben op biodiversiteit via verschillende drijfveren voor biodiversiteitsverlies anderzijds (figuur 9). De bijbehorende methodologie wordt toegelicht in bijlage C.

De hoog risico sectoren waar PMT in is belegd zijn bijvoorbeeld de voedingsmiddelen- en drankenindustrie, de chemiesector, de gezondheidszorg en de IT-sector. De bedrijven in de aandelenportefeuille hebben de meeste negatieve impact op biodiversiteitsverlies via watergebruik, bodemvervuiling en watervervuiling. Voorbeelden van sectoren met een hoge impact zijn de farmacie, chemie- en halfgeleidersectoren.

Figuur 9. Top 5 negatieve impact op biodiversiteit in de aandelenportefeuille

Het uitvoeren van de ENCORE-analyse is een eerste stap in het implementeren van de richtlijnen van de TNFD. TNFD is een raamwerk waarmee financiële instellingen in kaart brengen welke natuur gerelateerde risico's en kansen er in portefeuille zijn en hierover rapporteren. De biodiversiteitsanalyse zal worden gebruikt om de portefeuille analyses verder aan te scherpen.

We zijn samen met fiduciair manager MN lid van het samenwerkingsverband PBAF waarin financiële instellingen een gezamenlijke methodiek ontwikkelen om de impact van hun beleggingen op biodiversiteit te meten en te rapporteren.

Engagement biodiversiteit

Sinds 2024 voeren we gesprekken met 10 bedrijven in de voedsel-, retail- en chemie-sectoren. We beogen hiermee bij te dragen aan de ambities uit het Global Biodiversity Framework, waarin 23 urgente doelstellingen zijn gezet die nu nodig zijn om biodiversiteitsverlies te stoppen tot 2030. We verwachten dat deze bedrijven zich committeren aan het voorkomen van negatieve impact en bijdragen aan het herstel van biodiversiteit. Ook willen we dat bedrijven afhankelijkheden van biodiversiteit en impact op biodiversiteit in kaart brengen en hierover rapporteren. Aanvullend vragen we bedrijven doelstellingen te zetten om impact en risico's te verminderen. Jaarlijks monitoren we of bedrijven zich op het juiste pad bevinden, met behulp van meetbare tussentijdse doelstellingen. De doelstellingen die bedrijven zetten moeten uiterlijk in 2030 hebben geleid tot het terugbrengen van biodiversiteitsverlies. Als bedrijven niet voldoen aan tussentijdse doelstellingen dan kunnen er escalatiemiddelen worden ingezet, zoals het stemmen op een aandeelhoudersvergadering of het indienen van een resolutie.

In het uitvoeren van het engagement werken we in de volgende 3 samenwerkingsverbanden met andere investeerders:

1. Als onderdeel van de samenwerking Nature Action 100, waar meer dan 190 institutionele investeerders bij aangesloten zijn en engagement voeren met 100 bedrijven, focussen we op retailers en chemiebedrijven met een grote impact op biodiversiteit.
2. In de samenwerking FAIRR richten we ons in gesprekken met retailers op de eiwit-transitie: dit is de transitie van dierlijke eiwitten naar plantaardige eiwitten.
3. Binnen de samenwerking 'Satellite-based engagement towards zero-deforestation'

maken we gebruik van satellietdata om het gesprek aan te gaan met voedsel- en chemiebedrijven over mogelijke ontbossing in hun ketens, en te beoordelen of bedrijven effectief beleid hebben om ontbossing tegen te gaan.

In gesprek met Ahold Delhaize

In 2024 is met Ahold Delhaize gesproken over de transitie naar plantaardige producten in de schappen van supermarkten, ook wel de eiwittransitie genoemd. De productie van dierlijke eiwitten, zoals vlees en melk, is wereldwijd een belangrijke bron van broeikasgasemissies, en draagt bij aan verlies van biodiversiteit door ontbossing, overmatig watergebruik en bodem- en watervervuiling. De supermarkten van Ahold Delhaize spelen een belangrijke rol in het stimuleren van consumenten om duurzame plantaardige producten te kopen. Ze kunnen plantaardige producten goedkoper en toegankelijker maken. Eerder heeft Ahold Delhaize aangegeven dat alle supermarkten in Europa een doelstelling zullen zetten op het aantal producten gebaseerd op plantaardige eiwitten. Albert Heijn, onderdeel van Ahold Delhaize, loopt al voorop en heeft de doelstelling gezet om een verdeling van 60% plantaardige en 40% dierlijke eiwitten in de schappen te zetten. Begin 2025 werd bekend gemaakt dat de Europese voedingsmiddelenmerken van Ahold Delhaize een gezamenlijk doel hebben gesteld om in 2030 50% van de voedselverkoop plantaardig te maken. In de gesprekken met Ahold Delhaize besteden we ook aandacht aan in hoeverre toeleveranciers ondersteund worden in de transitie naar duurzamere landbouwpraktijken. Op het gebied van regeneratieve landbouw heeft Ahold Delhaize nog geen doelstellingen gezet, en dit zal een belangrijk thema zijn in het vervolg van het engagement in 2025.

5. Arbeidstransitie en sociale verantwoordelijkheid

Als pensioenfondsen hebben we een bredere sociale verantwoordelijkheid. We geven invulling aan sociale verantwoordelijkheid door in gesprek te gaan met bedrijven over arbeidsgerelateerde thema's, de impact op gemeenschappen, inheemse bevolkingen en technologische ontwikkelingen zoals artificiële intelligentie. We investeren ook direct in beleggingen die positief bijdragen aan sociale thema's zoals betaalbare huisvesting en gezondheidszorg. Daarnaast beleggen we niet in sectoren waar de mensenrechtenrisico's te groot zijn, bijvoorbeeld controversiële wapens.

Onder de paraplu van de arbeidstransitie komen verschillende belangrijke sociale thema's samen, zoals veilige werkomstandigheden en een gezonde werkomgeving. Het is van groot belang dat mensen wereldwijd hun werk vrijwillig, veilig en gezond kunnen uitoefenen. Daarnaast moeten zij recht hebben op een fatsoenlijk inkomen, de mogelijkheid tot vakbondsvorming, en de vrijheid om misstanden op en rond de werkvloer aan te kaarten zonder angst voor negatieve gevolgen. Het waarborgen van deze rechten is essentieel voor de bevordering van een bredere set aan fundamentele arbeids- en mensenrechten, waaronder het tegengaan van kinderarbeid en het bevorderen van toegang tot onderwijs.

Mensenrechten
en arbeids-
rechten

Leefbaar
loon

Betaalbare
huisvesting

Gezondheids-
zorg

PMT is ondertekenaar van de UN Guiding Principles on Business and Human Rights en de OESO-Richtlijnen voor multinationale ondernemingen. Deze verdragen en het bijbehorende due diligence raamwerk dienen als belangrijke leidraad in onze sociale verantwoordelijkheid. Dit geldt zowel voor de inrichting van ons eigen beleid, als voor de gesprekken die we voeren met de bedrijven waarin we beleggen. Door deze principes te volgen, streven we naar een rechtvaardige en duurzame ontwikkeling in de wereld-economie.

Engagement mensenrechten en arbeidsrechten

We willen als actief aandeelhouder bijdragen aan goede arbeidsrechten, veilige en gezonde werkomstandigheden en ethische bedrijfsvoering binnen de bedrijven waarin we beleggen, omdat onze deelnemers dat belangrijk vinden. Om hier invloed op uit te oefenen gaan we in gesprek met bedrijven uit verschillende sectoren waarin het risico op schendingen van mensenrechten of arbeidsrechten groot is. Zo gaan we onder andere in gesprek met bedrijven over arbeidsrechten in de textielsector, voedings-middelenindustrie en sinds 2024 ook de retailsector.

Ook zien we een belangrijke link met de energietransitie. Bedrijven in de mijnbouw-sector, en de hernieuwbare energiesector spelen een sleutelrol in het faciliteren van de energietransitie. Tegelijkertijd doen zich juist in deze sectoren grote mensenrechten-risico's voor. Om deze reden gaan we in gesprek met bedrijven in deze sectoren over het waarborgen van mensen- en arbeidsrechten in de waardeketen.

Sinds dit jaar gaan we ook in gesprek met IT-bedrijven. Technologische ontwikkelingen zoals artificiële intelligentie, spelen een steeds belangrijkere rol in de maatschappij. Deze ontwikkelingen zijn veelbelovend, zoals een verhoogde productiviteit en de mogelijkheid om complexe maatschappelijke problemen op te lossen. Toch zien we ook een groot risico door het gebrek aan regels en duidelijkheid over digitale rechten van mensen. Dit heeft onder andere impact op het recht op privacy en vrijheid van meningsuiting van gebruikers van IT-diensten.

Deze gesprekken voeren we niet alleen, maar veelal in samenwerking met andere investeerders om zo het engagement kracht bij te zetten en kennis onderling te delen. Op sociale thema's zijn wij aangesloten bij het Platform Living Wage Financials (PLWF) voor het engagement over leefbare lonen en inkomens in de kledingsector en voedings-middelenindustrie, PRI Advance voor de gesprekken over arbeidsomstandigheden in de mijnbouw en hernieuwbare energiesector, en de Investor Alliance for Human Rights voor het engagement rondom digitale rechten in de IT-sector.

In gesprek met Iberdrola

Het Spaanse elektriciteitsbedrijf Iberdrola is een van de leidende partijen in de wereld op het gebied van hernieuwbare energie. Voor de productie van hernieuwbare energie zijn vaak grote stukken grond nodig om windmolens of zonnepanelen op te plaatsen. Het plaatsen van waterkrachtcentrales om energie op te wekken kan ook een grote impact hebben op lokale gemeenschappen en natuur. In 2024 spraken we, in samenwerking met de PRI Advance investeerdersgroep, met Iberdrola over de maatregelen die zij nemen om landrechten en de rechten van lokale gemeenschappen te beschermen bij de productie van hernieuwbare energie. In deze gesprekken heeft Iberdrola aan kunnen tonen dat zij jaarlijks de mensenrechtenrisico's nauwkeurig in kaart brengen en hierop acteren.

Bij de acquisitie van grond en de uitwerking van energieprojecten zien we een verhoogd risico op schending van landrechten en rechten van lokale gemeenschappen die afhankelijk zijn van deze grond en het ecosysteem dat zich daarin bevindt. Daarom vragen we bedrijven zich te committeren aan de VN-verklaring over de rechten van inheemse volkeren. Een van de belangrijkste rechten in deze verklaring is het recht op consultatie en samenwerking. Bedrijven worden geacht voorafgaand aan de bedrijfsvoering vrije en geïnformeerde toestemming te verkrijgen van de lokale gemeenschappen die impact ondervinden van deze bedrijfsvoering. Hoewel Iberdrola zich niet aan deze verklaring gecommitteerd heeft, geeft het bedrijf aan dat hun aanpak te alle tijden leidt tot een overeenkomst met gemeenschappen en dat hier een duidelijk stappenplan voor is opgesteld. Gezien de complexiteit van consultatie van belanghebbenden blijven we met Iberdrola in gesprek over het belang van toestemming van belanghebbenden.

Impactinvesteringen

We hebben 2 sociale thema's geprioriteerd om direct in te beleggen, namelijk gezondheidszorg en betaalbare huisvesting. Middels het thema gezondheidszorg willen we een bijdrage leveren aan de toegang tot gezondheidszorg en innovatie en ontwikkeling van nieuwe medicijnen en medische technologieën. Eind 2024 heeft PMT een commitment afgegeven aan een zorg- en vastgoedfonds in de VS dat zich richt op toegankelijkheid en betaalbaarheid van zorg en het aanbod van woonvormen voor ouderen.

Daarnaast investeren we in betaalbare huurwoningen om woningzoekenden betaalbare en kwalitatief goede huisvesting te bieden. Dit betreft huurwoningen in Nederland die vallen binnen het middelhoge huursegment, met huurprijzen tot maximaal € 894 voor eenpersoonshuishoudens en maximaal € 1.341 voor meerpersoonshuishoudens⁶. We beleggen ook in betaalbare woningen in andere Europese landen en de Verenigde Staten, hiervoor kijken we naar landelijke gemiddelde inkomens. Zie hieronder het resultaat van deze investeringen per eind 2024.

2024: € 57 mln

2023: € 20 mln

43 bedrijfsparticipaties in ondernemingen die bijdragen aan de toegang tot de zorg en/of de ontwikkeling van medicijnen of medische technologieën

2024: € 1.702 mln

2023: € 1.554 mln

Ca. 5700 huishoudens voorzien van betaalbare huurwoningen in Nederland

89,9% van het totaal aantal Nederlandse woningeenheden in de portefeuille zijn betaalbare huurwoningen

Internationaal zijn ca. 14.800 huishoudens voorzien van betaalbare huurwoningen

⁶ PMT volgt hiervoor de marktstandaard voor betaalbare huisvesting, ontworpen door de European Association for Investors in Non-Listed Real Estate Vehicles (INREV).

6. Goed bestuur en duurzame ontwikkeling

Goed ondernemingsbestuur is van belang omdat ondernemingen die goed worden bestuurd op de lange termijn betere en stabielere financiële resultaten geven en incidenten kunnen voorkomen. Ook geeft het meer inzicht in de effecten van bedrijfsvoering op de sociale en fysieke omgeving van de onderneming. Bij het thema goed bestuur horen onderwerpen als het toezien op de samenstelling en het functioneren van een ondernemingsbestuur, maar ook de beloning die zij ontvangen. Daarnaast vallen binnen dit thema onderwerpen als: een onafhankelijke controle op de onderneming, verslaglegging, belastingstrategie en hoe een onderneming is ingericht om fraude en corruptie tegen te gaan.

A photograph of two women in an office environment. The woman on the left has short grey hair and is wearing a dark blue shirt. The woman on the right has long dark hair, wears glasses, an orange turtleneck, and a black leather jacket. They are both smiling and looking at a document held by the woman on the right. The background is a blurred office space with large windows.

Nederlandse
bedrijven

Toezicht-
houden

Incidenten

Innovatie
in Europa

Engagement goed bestuur

Toezicht Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen

Via Eumedion monitoren we samen met andere investeerders een selectie van Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen op het gebied van goed bestuur en duurzaamheidsonderwerpen. Het programma heeft als doel inzicht te krijgen in de strategische kwesties bij Nederlandse beursondernemingen, en bij te dragen aan langetermijnwaardecreatie. Dit doen we door onder meer te sturen op een gedegen bestuurssamenstelling, redelijke en gerichte beloningen, en de organisatie van toezicht binnen een onderneming.

De ondernemingen worden aangemoedigd verantwoordelijkheid te nemen voor hun maatschappelijke impact en gevraagd hun duurzaamheidsbeleid te versterken. Daarnaast wordt ingezet op openheid en transparantie. Ieder jaar wordt vanuit het samenwerkingsverband Eumedion een brief gestuurd met de aandachtspunten voor de gesprekken in dat jaar. Voor 2024 waren focuspunten van de gesprekken: i) een redelijk beloningsbeleid dat langetermijnwaardecreatie bevordert; en ii) een verantwoord en transparant belastingbeleid. Een ander onderwerp dat op de agenda stond in iedere dialoog was de mate van voorbereiding op de implementatie van Europese wetgeving, de *Corporate Sustainability Disclosure Regulation (CSRD)* ².

Tot slot is er een brief gestuurd naar accountants waarin we samen met de andere institutionele beleggers, accountants vroegen ons te voorzien van context en details over de audit en een constructieve houding bij het beantwoorden van vragen op de aandeelhoudersvergadering.

De bedrijven in ons engagementprogramma bleken goed op koers te liggen om in lijn met de CSRD te rapporteren in 2025 (over boekjaar 2024).

In gesprek met Heineken

In 2024 is met Heineken onder meer gesproken over het remuneratierapport waarin opviel dat de bonusmogelijkheden voor de CEO en CFO aanzienlijk waren verhoogd. Hoewel we de achterliggende rationale van de verhoging goed kunnen volgen - sinds 2011 zijn de bonusmogelijkheden niet meer aangepast en de kloof met de peergroep wordt steeds groter - vinden we dat het voorstel ter stemming zou moeten worden voorgelegd op de aandeelhoudersvergadering. Dat was niet het geval. Heineken was van mening dat de verhoging een discretionaire bevoegdheid betrof en dat het huidige beleid ruimte biedt voor een dergelijke eenzijdige wijziging. In meerdere constructieve gesprekken is het belang van een verantwoorde uitvoering van aandeelhoudersrechten benadrukt, waarmee het huidige proces in strijd leek te zijn. Heineken gaf gehoor aan ons verzoek en voegde het voorstel toe aan de agenda van de aandeelhoudersvergadering. We zijn blij met dit resultaat, aangezien hiermee aandeelhoudersrechten zijn geborgd.

Incidenten & Controverses

Om de negatieve impact van de portefeuille zoveel mogelijk te beperken gaan we het gesprek aan met bedrijven die betrokken zijn bij serieuze incidenten en controverses. Hierbij volgen we de richtlijnen van UNGC, de UNGP's en OESO ².

Aanvullend voert Sustainalytics vanuit het Global Standards Engagement, namens PMT, gesprekken met een groot aantal bedrijven over incidenten en controverses. Met deze bedrijven wordt onder andere gesproken over vervuiling, productveiligheid, fraude en veilige arbeidsomstandigheden.

Voor bedrijven die opereren in hoog-risico en conflictgebieden is het risico op mensenrechtenschending groot. Daarom analyseren wij zo goed als mogelijk bij het ontstaan of escalatie van een conflict welke bedrijven in onze portefeuille mogelijk gelinkt zijn, en nemen we gepaste vervolgacties. In 2024 zijn we in gesprek gegaan met verschillende bedrijven die opereren in hoog-risico en conflictgebieden, alsook bedrijven die via hun toeleveringsketen een link kennen naar conflictgebieden. We hebben deze bedrijven gevraagd om hun vermeende betrokkenheid te verifiëren, hun verhoogde due diligence beleid in conflictgebieden toe te lichten en informatie te verstrekken over de reeds genomen maatregelen. Ook hebben we duidelijk gemaakt dat ontoereikende antwoorden kunnen leiden tot escalatiestappen.

In gesprek met Shell

In 2024 is meerdere keren met Shell in gesproken over de voorgenomen verkoop van de onshore activiteiten in Nigeria aan Renaissance – een consortium van 5 Nigeriaanse bedrijven. Deze gesprekken gaven een beter beeld van de deal tussen Shell die zijn aandelen in Shell Petroleum Development Company (SPDC) verkoopt aan Renaissance. Na de verkoop van de aandelen in SPDC zullen personeel, kennis, verplichtingen en verantwoordelijkheden overgenomen worden door Renaissance. We plaatsen vraagtekens bij de financiële stabiliteit en duurzaamheidsambities van Renaissance en de onderliggende bedrijven. Shell is weinig transparant over de due diligence die het heeft uitgevoerd en geeft onvoldoende duidelijkheid over wie straks de verantwoordelijkheid neemt over de herstelwerkzaamheden in de regio (opruimen olie-lekkages) en toekomstige schade. We blijven aandringen bij Shell om hun commitment aan de OESO-Richtlijnen en UNGP's na te komen door verantwoordelijkheid te nemen voor de schade die het milieu en de lokale gemeenschap heeft geleden in Nigeria.

Impactinvesteringen

Innovatie in Europa is een van de 5 impactthema's. Met directe investeringen in dit thema proberen we bij te dragen aan duurzame werkgelegenheid en welvaart door te investeren in innovatieve start-ups. Zo hebben we in het afgelopen jaar € 50 miljoen geïnvesteerd in een fonds gericht op Nederlandse deeptech scale-ups.

Investeren in deeptech is belangrijk voor de Nederlandse economie omdat ze ontwikkeling ondersteunen en ze zorgen voor werkgelegenheid in Nederland en concurrentiekracht op internationaal niveau. Deze bedrijven bieden moderne technologieën om maatschappelijke problemen op het gebied van gezondheidszorg, landbouw, energie of producten op te lossen.

Echter, juist vanwege de hoge mate van technische complexiteit en langere tijdlijnen voor marktacceptatie hebben deeptech bedrijven vaak moeite om financiering te vinden. Met deze investeringen hopen we Nederlandse technologische vooruitgang en innovatie op de lange termijn te stimuleren. Zie hieronder het resultaat van deze investeringen per eind 2024.

2024: € 163 mln

2023: € 126 mln

7 verstrekte leningen aan Nederlandse ondernemingen die via conventionele routes geen toegang tot benodigd kapitaal hebben

26 bedrijfsparticipaties in innovatieve start-ups en scale-ups in Europa die ondersteund worden met langjarig institutioneel groeikapitaal

7. Duurzaam beleggen

Sustainable Development Investments

De *Sustainable Development Goals* (SDGs) zijn de zeventien belangrijkste socio-economische vraagstukken zoals gedefinieerd door de Verenigde Naties. Sinds 2017 monitoren we jaarlijks in hoeverre de bedrijven waarin we investeren bijdragen aan de SDGs. Deze investeringen worden Sustainable Development Investments (SDIs) genoemd. De SDIs worden gemeten over de gehele beleggingsportefeuille⁷.

⁷ Om vergelijkbaarheid met andere pensioenfondsen te waarborgen wordt de SDI-exposure van staatsobligaties niet gemeten. Green, social en sustainability bonds uitgegeven door overheden worden wel meegenomen in de SDI-bijdrage.

Europese
wetgeving

Meten
is weten

SDG's

In 2024 is het SDI-percentage in onze portefeuille gestegen naar 18,7% van de totale portefeuille ten opzichte van 2023 (18,1%). De stijging was met name te herleiden naar een stijging in het percentage ESG-obligaties in de portefeuille. Het SDI-percentage is in absolute omvang toegenomen naar € 16,9 miljard (van € 14,8 miljard in 2023). Dit is mede het resultaat van de toename van het totaal belegd vermogen van PMT.

Duurzame beleggingen volgens de SFDR

De definitie van een duurzame belegging onder SFDR is:

- Belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het bereiken van een milieudoelstelling of sociale doelstelling;
- En geen "ernstige afbreuk" doet aan andere ecologische noch sociale doelstellingen.

Dit wordt gemeten aan de hand van:

- Het meenemen van de belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren;
- Het voldoen aan minimumnormen inzake mensen- en arbeidsrechten (OESO-richtlijnen en VN-beginselen ²).

Om dit percentage duurzame beleggingen te berekenen over de portefeuille gebruiken we de SDI-meting als basis. Het SDI-percentage geeft invulling aan het eerste deel van de definitie: het meet de bijdrage aan ecologische en sociale doelstellingen. Voor de 'geen ernstige afbreuk toets' passen we een aanvullende screening toe die gelinkt is aan de *Principal Adverse Impact* (PAI) indicatoren en naleving van de OESO-richtlijnen. Zodoende wordt een kleiner deel van de portefeuille geïdentificeerd als duurzame belegging volgens de SFDR (in vergelijking met de SDI-meting). Voor verdere toelichting op hoe wij de duurzaamheid van de beleggingen monitoren zie hoofdstuk 2.4 van het [Verantwoord beleggen beleid](#).

We streven ernaar om minstens 10% van onze portefeuille te beleggen in duurzame beleggingen. In 2024 bedroeg dit percentage 17,46%.

8. Stemmen

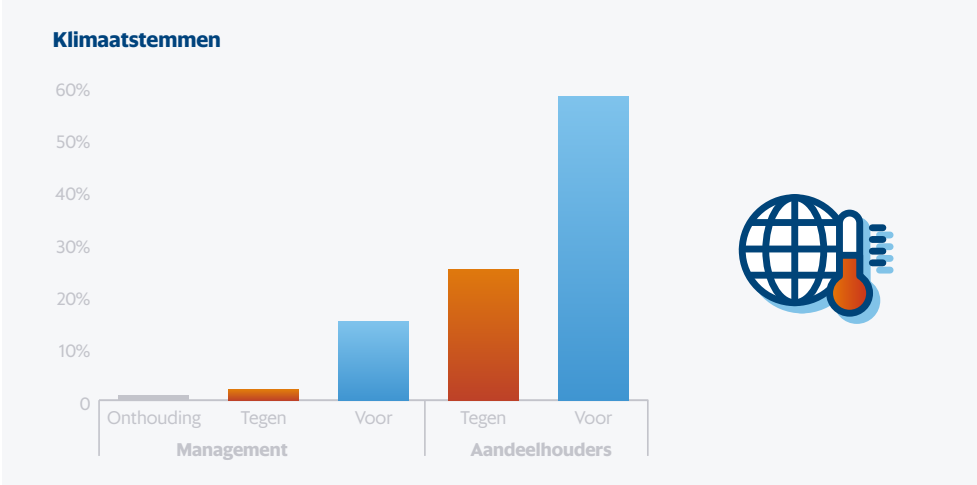
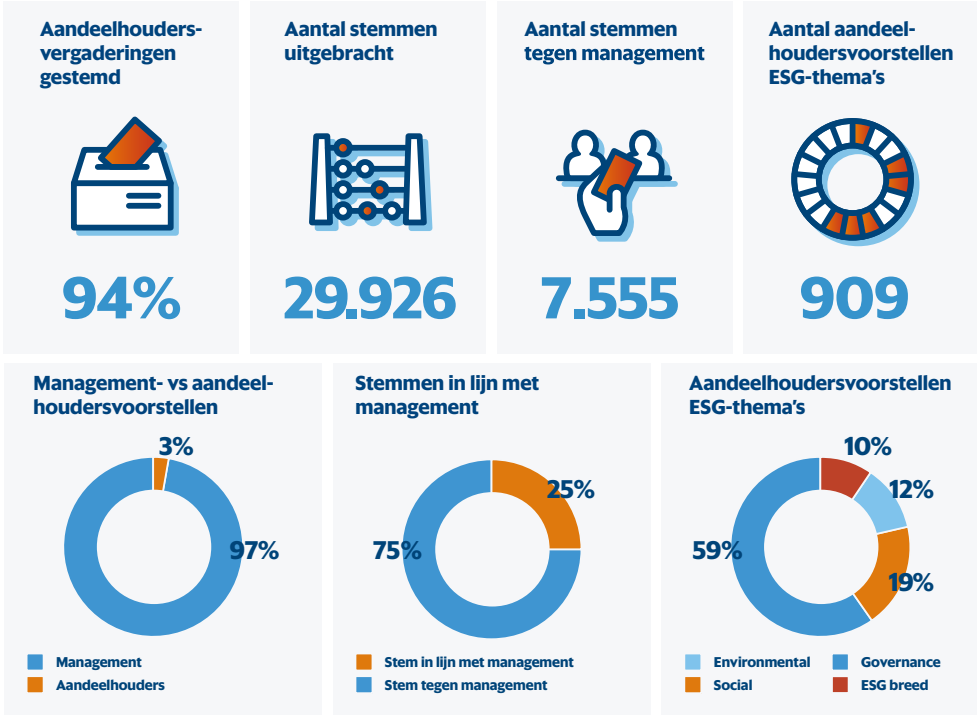
We willen op een bewuste manier onze stem uitbrengen op de aandeelhoudersvergaderingen van bedrijven waarin we beleggen. Als actieve en betrokken aandeelhouder brengen we op een geïnformeerde manier onze stem uit en willen we zo bijdragen aan positieve veranderingen bij bedrijven. Stemmen is voor ons een belangrijk instrument om invloed uit te oefenen als belegger. Het stelt ons in staat om zaken aan te kaarten bij bedrijven als de gesprekken met bedrijven te weinig resultaat opleveren.

In het [Stembeleid](#) worden onze criteria voor bijvoorbeeld beloningsbeleid, transparantie bij bedrijven en aandeelhoudersrechten toegelicht. Daarnaast zijn er richtlijnen voor het beoordelen van aandeelhoudersresoluties over klimaat en sociale onderwerpen, en zetten we ons stemrecht in bij CO₂-intensieve bedrijven die geen klimaatstrategie in lijn met Klimaatakkoord van Parijs hebben⁸.

Managementvoorstellen over governance thema's, zoals goedkeuring van de jaarcijfers, bestuursverkiezingen en de beloning van bestuurders zijn over het algemeen de meest voorkomende stemitems op aandeelhoudersvergaderingen.

⁸ Om verschillende redenen stemmen we in een aantal landen niet, bijvoorbeeld omdat er een fysieke aanwezigheidsplicht is, stemmen per proxy niet mogelijk is of omdat het een markt betreft waar restricties zijn aan het verhandelen van aandelen voor een bepaalde tijdperiode voorafgaand aan de aandeelhoudersvergadering.

Fransje Puts (MN) stelt vragen op de aandeelhoudersvergadering van Inditex

9. Uitsluitingen

Als minimale eis voor onze beleggingen willen we niet belegd zijn in bedrijven die met hun activiteiten een negatieve impact hebben op mens, milieu en goed bestuur. Daarnaast houden we ons aan de wet- en regelgeving en beleggen we niet in bedrijven die vanwege hun activiteiten onder een investeringsverbod vallen. Bovendien hanteren we in het Uitsluitingsbeleid een aantal conventies die door de Nederlandse overheid zijn ondertekend en die tot doel hebben de verspreiding en productie van bepaalde producten te beperken. Het Uitsluitingsbeleid betreft zowel bedrijven als overheden en is van toepassing op alle beleggingscategorieën.

Uitsluitingen gelden enkel als een minimale lat voor de samenstelling van de beleggingsportefeuille. In aanvulling hierop stellen we ook additionele voorwaarden aan bedrijven, deze verschillen per beleggingscategorie en zijn verder uiteengezet in het Verantwoord beleggen beleid.

Negatieve
impact

Niet in onze
portefeuille

Conventies

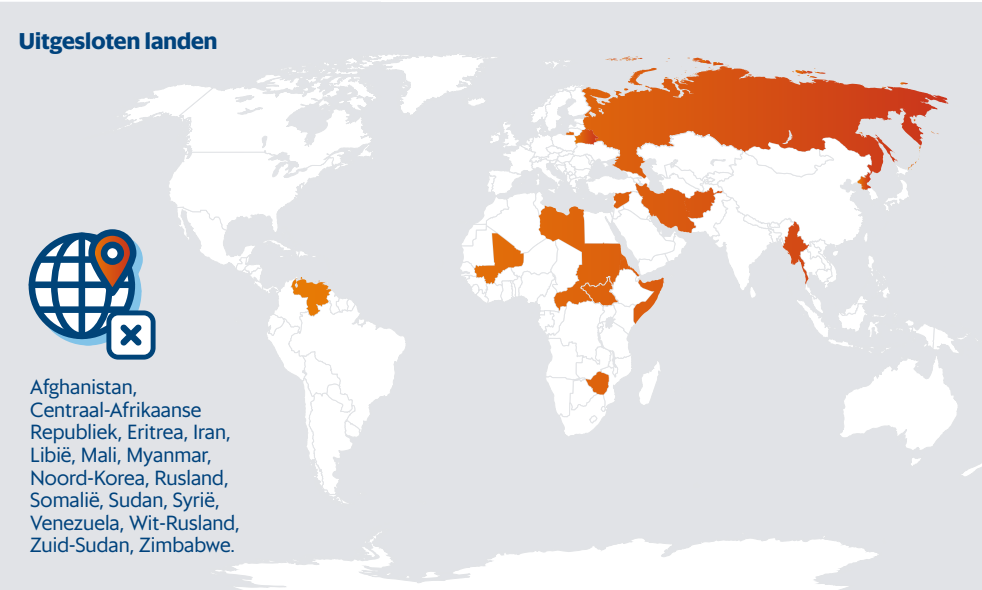

Per eind 2024 sloten we 408 bedrijven en 16 landen uit aan de hand van het Uitsluitingsbeleid. De tabel geeft het aantal uitgesloten bedrijven weer per uitsluitingscriterium en de wereldkaart de uitgesloten landen.

Tabel 8. Uitsluitingen bedrijf naar reden

⁹ Bedrijven kunnen op basis van meerdere criteria zijn uitgesloten, waardoor enkele bedrijven meerdere keren worden weergegeven in deze tabel.

Figuur 10. Uitgesloten landen per december 2024

Engagement niet succesvol

Wanneer bedrijven niet bereid zijn tot dialoog of onvoldoende voortgang maken op onze engagementdoelstellingen, kunnen we ervoor kiezen niet langer in deze bedrijven te beleggen. Het engagement is dan onsuccesvol gebleken. Eind 2024 waren er 76 bedrijven onderdeel van de uitsluitingslijst naar aanleiding van een onsuccesvol engagement.

10. Onderzoek en wet- en regelgeving

Onderzoek VBDO-Benchmark

Ieder jaar beoordeelt de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO) het Verantwoord beleggen beleid van de 50 grootste Nederlandse pensioenfondsen aan de hand van een benchmark. Fondsen worden beoordeeld op basis van 4 criteria; bestuur, strategische asset allocatie, portfolio en individuele beleggingen.

De VBDO introduceert in 2024 een herziene methodologie. Deze gaat verder dan naleving van regelgeving en focust meer op integratie van verantwoorde beleggingspraktijken. Hierdoor is de uitkomst niet te vergelijken met die van de jaren ervoor. In de benchmark resultaten van 2024 is onze score 3,9 (score 0-5). Hiermee zijn we onderdeel van de top 5 best scorende pensioenfondsen, net als de voorgaande jaren. Zie voor meer informatie het [benchmark van de VBDO](#) en de [volledige ranglijst](#).

Top 5

Europese
wetgeving

Transparantie

Wet- en regelgeving

SFDR – ontwikkelingen eerste rapportage principal adverse impact scores

Per 1 januari 2023 zijn de verplichtingen onder de *Sustainable Finance Disclosure Regulation* (SFDR) in werking getreden. Om aan de verplichtingen te voldoen publiceren we volgens een vastgesteld format in meer detail de duurzame kenmerken van de pensioenregeling en hoe we rekening houden met de belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren en onze visie op [duurzaamheidsrisico's](#). De volgende documenten zijn opgenomen in de Pensioen 1-2-3 en/of gepubliceerd op onze website:

- [Precontractuele informatie](#) template over de ecologische en sociale kenmerken van de pensioenregeling;
- Aanvullende [websiteteksten](#) over onder andere de gehanteerde data en methodes;
- [De Verklaring Ongunstige Effecten op Duurzaamheidsfactoren](#) in lijn met het SFDR-level 2 template. Hierin rapporteren we hoe de beleggingen van de pensioenregeling hebben gescoord op deze ongunstige effecten. In 2024 maakte PMT voor het eerst een vergelijking van de scores over 2023 en 2022. In de Verklaring wordt toegelicht waarom de scores lager, gelijk of hoger waren dan het voorgaande jaar.

Ook is in de bijlage van het algemene jaarverslag een SFDR-rapportage template opgenomen waarin gerapporteerd wordt over de ecologische en sociale kenmerken die precontractueel zijn vastgesteld. In 2024 publiceerde de AFM de resultaten van een onderzoek gedaan naar de naleving van de SFDR-verplichtingen door verschillende type financiële ondernemingen, waaronder pensioenfondsen. Pensioenfondsen moesten hiervoor een self-assessment invullen. In de terugkoppeling die PMT van de AFM ontving, blijkt dat er geen tekortkomingen zijn geconstateerd door de AFM voor de SFDR-basisvereisten. We blijven de ontwikkelingen rondom SFDR volgen en geven waar nodig opvolging aan de mogelijke aanpassing van de regelgeving of verduidelijkingsdocumenten.

Vooruitblik

In 2025 gaan we met onze deelnemers over verantwoord beleggen in gesprek. We nodigen actieve deelnemers en gepensioneerden uit en zullen ingaan op hoe zij naar verantwoord beleggen kijken of onze aanpak aansluit bij hun verwachtingen en of we moeten bijsturen. Met name de onderwerpen defensie en wapens voor veiligheid maar ook de gokindustrie zijn als opvallende resultaten uit de vragenlijst gekomen die we in 2024 hebben uitgestuurd. Hier zullen we in de gesprekken dieper op in gaan. Vervolgens zullen we de resultaten evalueren met de commissie beleggingen en mogelijke vervolgstappen nemen om ons Verantwoord beleggen beleid beter te laten aansluiten bij de voorkeuren van onze deelnemers.

Tot slot, zijn we voornemens om in 2025 een onderzoek te starten over hoe we onze negatieve impact op biodiversiteit kunnen verminderen en onze positieve impact kunnen vergroten. Dit houdt ook in dat we ons engagementprogramma biodiversiteit zullen evalueren en mogelijk uitbreiden. Hiervoor werken we samen met verschillende pensioenfondsen, vermogensbeheerders, universiteiten en onderzoeksorganisaties om informatie en best practices te delen en van elkaar te leren hoe biodiversiteit in de beleggingsportefeuille het beste aangepakt kan worden.

Vooruitgang

Biodiversiteit

Doorzetten

**In gesprek met
deelnemers**

Bijlage A

Rapportage standaarden

Toepassing TCFD-raamwerk

We hebben ons gecommitteerd aan de rapportagestandaarden van de *Task Force on Climate-related Financial Disclosure* (TCFD). De onderstaande tabel geeft weer waar de verschillende aanbevelingen van de TCFD zijn toegepast in het verslag.

Onderdeel	TCFD-aanbeveling	Plaats in het verslag
Bestuur	Beschrijf het toezicht van de raad van bestuur op klimaat gerelateerde risico's en kansen.	Hoofdstuk 1: Maatschappelijk verantwoord beleggen - Verantwoord beleggen in de organisatie - ESG-risico's
	Beschrijf de rol van het management bij het beoordelen en beheren van klimaat gerelateerde risico's en kansen.	Hoofdstuk 1: Maatschappelijk verantwoord beleggen Verantwoord beleggen in de organisatie
Strategie	Beschrijf de klimaat gerelateerde risico's en kansen die de organisatie op korte, middel-lange en lange termijn heeft geïdentificeerd.	Hoofdstuk 3: Energietransitie Klimaat risico's en kansen Bijlage B: Toelichting klimaat scenario analyse

Onderdeel	TCFD-aanbeveling	Plaats in het verslag
Strategie (vervolg)	Beschrijf de impact van klimaat gerelateerde risico's en kansen op de bedrijven, strategie en financiële planning van de organisatie.	Hoofdstuk 3: Energietransitie Klimaat risico's en kansen Bijlage B: Toelichting klimaat scenario analyse
	Beschrijf de veerkracht van de strategie van de organisatie, rekening houdend met verschillende klimaat gerelateerde scenario's, waaronder een scenario van 2°C of lager.	Hoofdstuk 3: Energietransitie Klimaat risico's en kansen Bijlage B: Toelichting klimaat scenario analyse
Risicomanagement	Beschrijf de processen van de organisatie voor het identificeren en beoordelen van klimaat gerelateerde risico's	Hoofdstuk 3: Energietransitie
	Beschrijf de processen van de organisatie voor het beheren van klimaat gerelateerde risico's	Hoofdstuk 1: Maatschappelijk verantwoord beleggen ESG-risico's Hoofdstuk 3: Energietransitie
	Beschrijf hoe processen voor het identificeren, beoordelen en beheren van klimaat gerelateerde risico's zijn geïntegreerd in het algehele risicobeheer van de organisatie	Hoofdstuk 1: Maatschappelijk verantwoord beleggen ESG-risico's Hoofdstuk 3: Energietransitie
Meeteenheden en doelstellingen	Openbaar de metrics die de organisatie gebruikt om klimaat gerelateerde risico's en kansen te beoordelen in lijn met haar strategie en risicobeheerproces.	Bijlage B: Toelichting klimaat scenario analyse Bijlage D: Toelichting CO ₂ -voetafdruk meting

Onderdeel	TCFD-aanbeveling	Plaats in het verslag
Meeteenheden en doelstellingen (vervolg)	Openbaar Scope 1, Scope 2 en, indien van toepassing, Scope 3 broeikasgas (GHG) emissies, en de gerelateerde risico's.	Hoofdstuk 3: Energietransitie Bijlage D: Toelichting CO ₂ -voet-afdruk meting
	Beschrijf de doelen die de organisatie gebruikt om klimaat gerelateerde risico's en kansen te beheren en de prestaties ten opzichte van de doelen.	Hoofdstuk 3: Energietransitie

Tabel 9. Toepassing TCFD-raamwerk

Toepassing TNFD-raamwerk

In september 2023 is de *Taskforce on Nature-related Financial Disclosures* (TNFD) gelanceerd. Dit raamwerk helpt bedrijven en financiële instellingen bij het in kaart brengen van zowel hun afhankelijkheid van de natuur als impact van hun activiteiten op de natuur. In 2024 hebben we de eerste stappen gezet om volgens dit raamwerk te rapporteren over onze afhankelijkheden en impact op natuur. De onderstaande tabel geeft weer hoe en in hoeverre de verschillende aanbevelingen van de TNFD zijn opgenomen in dit verslag.

Onderdeel	TNFD-aanbeveling	Plaats in het verslag
Bestuur	Beschrijf het toezicht van de raad van bestuur op natuur gerelateerde risico's en kansen	Hoofdstuk 1: Maatschappelijk verantwoord beleggen - Verantwoord beleggen in de organisatie - ESG-risico's
	Beschrijf de rol van het management bij het beoordelen en beheren van natuur gerelateerde risico's en kansen.	Hoofdstuk 1: Maatschappelijk verantwoord beleggen Verantwoord beleggen in de organisatie

Onderdeel	TNFD-aanbeveling	Plaats in het verslag
Bestuur (vervolg)	Beschrijf het mensenrechtenbeleid en de betrokkenheidsactiviteiten van de organisatie, evenals het toezicht door het bestuur en management met betrekking tot inheemse volkeren, lokale gemeenschappen, getroffen en andere belanghebbenden, in de beoordeling van en reactie op natuur gerelateerde afhankelijkheden, impact, risico's en kansen.	Hoofdstuk 5: Arbeidstransitie en sociale verantwoordelijkheid
Strategie	Beschrijf de natuur gerelateerde risico's en kansen die de organisatie op korte, middel-lange en lange termijn heeft geïdentificeerd.	Hoofdstuk 4: Biodiversiteit Biodiversiteitsrisico's en afhankelijkheden Bijlage C: Toelichting biodiversiteitsanalyse
	Beschrijf de impact van natuur gerelateerde risico's en kansen op de bedrijven, strategie en financiële planning van de organisatie.	Hoofdstuk 4: Biodiversiteit Biodiversiteitsrisico's en afhankelijkheden Bijlage C: Toelichting bio-diversiteitsanalyse
	Beschrijf de veerkracht van de strategie van de organisatie, rekening houdend met verschillende natuur gerelateerde scenario's, rekening houdend met verschillende scenario's.	Hoofdstuk 4: Biodiversiteit Biodiversiteitsrisico's en afhankelijkheden Bijlage C: Toelichting bio-diversiteitsanalyse

Onderdeel	TNFD-aanbeveling	Plaats in het verslag
Strategie (vervolg)	Beschrijf de locaties van activa en/of activiteiten in de directe bedrijfsvoering van de organisatie en, waar mogelijk, in de upstream en downstream waardeketen(s) die voldoen aan de criteria voor prioriteitslocaties.	Onze rapportage is nog niet in lijn met deze aanbeveling.
Risicomanagement	Beschrijf de processen van de organisatie voor het identificeren en beoordelen van natuur gerelateerde risico's in directe bedrijfsvoering en in de upstream en downstream waardeketens.	Hoofdstuk 4: Biodiversiteit
	Beschrijf de processen van de organisatie voor het beheren van natuur gerelateerde risico's	Hoofdstuk 1: Maatschappelijk verantwoord beleggen • ESG-risico's Hoofdstuk 4: Biodiversiteit
	Beschrijf hoe processen voor het identificeren, beoordelen en beheren van natuur gerelateerde risico's zijn geïntegreerd in het algehele risicobeheer van de organisatie	Hoofdstuk 1: Maatschappelijk verantwoord beleggen • ESG-risico's Hoofdstuk 4: Biodiversiteit

Onderdeel	TNFD-aanbeveling	Plaats in het verslag
Meeteenheden en doelstellingen	Openbaar de metrics die de organisatie gebruikt om natuur gerelateerde risico's en kansen te beoordelen in lijn met haar strategie en risicobeheerproces.	Bijlage C: Toelichting biodiversiteitsanalyse
	Openbaar de metrics die de organisatie gebruikt om afhankelijkheden en impact op de natuur te beoordelen en te beheren.	Bijlage C: Toelichting biodiversiteitsanalyse
	Beschrijf de doelen die de organisatie gebruikt om natuur gerelateerde risico's en kansen te beheren en de prestaties ten opzichte van de doelen.	Onze rapportage is nog niet in lijn met deze aanbeveling.

Tabel 10. Toepassing TNFD-raamwerk

Bijlage B

Toelichting klimaat scenario analyse

Transitierisico's en -kansen op basis van MSCI-data

Voor de berekening van transitierisico's, worden 4 scenario's gebruikt: een waarbij de wereldwijde opwarming beperkt blijft tot 1,5-graden, een 2-graden en twee 3-graden scenario's. Voor elk van deze scenario's wordt vervolgens gekeken naar transitierisico's als gevolg van directe uitstoot van broeikasgassen (Scope 1), elektriciteitsverbruik (Scope 2) en emissies in de waardeketen (Scope 3).

De impact als gevolg van de scope 1 uitstoot wordt door MSCI ingeschat op basis van het land waar een bedrijf produceert en de beleidsmaatregelen die genomen worden in dit land. Er wordt een inschatting gemaakt van de maximale toelaatbare broeikasgasuitstoot van het bedrijf. Vervolgens schat MSCI de potentiële kosten in die het bedrijf moet maken om binnen de vastgestelde maximale broeikasgasuitstoot te blijven. In een scenario van 1,5-graden zal het beleid van een land strenger zijn dan in een scenario van 3-graden. Daarom zal de overgang naar een 1,5-graden scenario de hoogste kosten voor een bedrijf met zich meebrengen.

De impact die samenhangt met de scope 2 uitstoot is het gevolg van de kosten die energiebedrijven moeten maken voor het uitfasen van fossiele brandstoffen. Daarbij kan gedacht worden aan kosten als gevolg van het sluiten van oude centrales, de aanschaf van nieuwe technologieën en benodigde aanpassingen van elektriciteitsnetwerken. Elektriciteitsbedrijven zullen een deel van deze kosten doorberekenen aan de eindgebruiker via een kostenverhoging. MSCI maakt een inschatting van deze kostenverhoging voor de bedrijven.

Tot slot kunnen bedrijven geraakt worden door de uitstoot in hun waardeketen (de scope 3 uitstoot). Leveranciers hebben bijvoorbeeld hogere kosten als gevolg van maatregelen

die de energietransitie stimuleren, die ze vervolgens deels aan het bedrijf kunnen doorberekenen. Ook bestaat het risico dat een bedrijf marktaandeel en inkomsten verliest als de vraag naar diensten of producten verandert. Deze veranderingen kunnen bijvoorbeeld optreden als gevolg van een grotere vraag naar milieuvriendelijke producten, zoals producten met een lage CO₂-uitstoot.

Uitgangspunten dataleverancier MSCI

MSCI maakt in de verschillende scenario's een inschatting van de kosten die samenhangen met de scope 1, 2 en 3 uitstoot in elk jaar. Vervolgens worden deze kosten omgerekend naar een afslag op de huidige waardering.

Een belangrijke aanname in de gebruikte scenario's is dat er sprake is van een ordentelijke en geleidelijke transitie. Op het moment dat de transitie gepaard gaat met stress, bijvoorbeeld als gevolg van snelle materialisatie van fysieke risico's of politieke of publieke onrust, kunnen de transitiekosten vele malen hoger zijn.

Naast het inschatten van mogelijke kosten als gevolg van klimaatrisico's, beoordeelt MSCI ook klimaat gerelateerde kansen. Dit gebeurt door te kijken naar de waarde van patenten in het bezit van bedrijven die verband houden met groene technologieën en door op basis van deze informatie een schatting te maken van de toekomstige inkomsten die zij verwachten te genereren uit de ontwikkeling en verkoop van technologieën met een lage CO₂-uitstoot.

Zowel voor de transitierisico's als de fysieke risico's hebben we dit jaar een aantal aanpassingen gedaan. We maken nu gebruik van de NGFS-scenariosets. De NGFS-scenarioset bevat ook een niet-ordentelijk transitiescenario. Het 1,5-graden disorderly scenario en het 3-graden current policies scenario hebben respectievelijk de grootste transitie- en fysieke klimaatrisico's. Daarnaast zijn ter referentie het 3-graden NDC-scenario en het 2-graden scenario waarin de transitie ordentelijk verloopt toegevoegd. Het NDC-scenario is het scenario dat zich voordoet als alle landen hun eigen klimaatdoelstellingen behalen. Dit scenario wordt steeds bijgewerkt als landen hun doelstellingen

bijstellen. Omdat de NGFS-scenario's verschillen van de IPCC-scenario's¹⁰, is het niet zinvol om de resultaten die vorig jaar berekend zijn op basis van de IPCC-scenario's te vergelijken met de resultaten die nu berekend zijn met de NGFS-scenario's. Daarom zijn de klimaat-risico's voor 2023 opnieuw berekend met de NGFS-scenario's.

Inschatting transitierisico's per beleggingscategorie

De tabel hieronder geeft de resultaten van de scenario analyse voor transitierisico's per beleggingscategorie, waarbij er vanuit is gegaan dat het risico nog niet door de markt is ingeprijst.

De analyse laat zien dat transitierisico's vooral hoog zijn in een 1,5-graden scenario, en dat in het bijzonder de beleggingen in opkomende landen aandelen mogelijk geraakt kunnen worden door maatregelen die gericht zijn op een versnelling van de energie-transitie. De mogelijke impact op de beleggingen wordt lager ingeschat dan de mogelijke impact op de benchmark. Dit is een gevolg van de screenings die toegepast worden op de beleggingsportefeuilles, die tot gevolg hebben dat er in vergelijking met de benchmark¹¹ minder geïnvesteerd wordt in sectoren die gevoelig zijn voor transitierisico's.

Scenario	Portefeuille	Geschatte impact risico's op AUM per eind 2024	Geschatte impact risico's op benchmark per eind 2024	Geschatte impact risico's op AUM per eind 2023
NDC (3-graden)	Aandelen ontwikkeld	-1,5%	-2,2%	-1,5%
	Aandelen opkomende landen	-1,2%	-2,8%	-1,5%
	Bedrijfsobligaties	-0,4%	-0,9%	-0,3%
Voortzetting huidig beleid (3-graden)	Aandelen ontwikkeld	0%	0%	0%
	Aandelen opkomende landen	0%	0%	0%
	Bedrijfsobligaties	0%	0%	0%
Ordentelijke transitie (2-graden)	Aandelen ontwikkeld	-1,5%	-2,1%	-2%
	Aandelen opkomende landen	-1,9%	-4,8%	-3%
	Bedrijfsobligaties	-0,2%	-0,6%	-0,3%
Niet-ordentelijke transitie (1,5-graden)	Aandelen ontwikkeld	-8,5%	-11,2%	-10,2%
	Aandelen opkomende landen	-9,4%	-16,7%	-12,3%
	Bedrijfsobligaties	-5,5%	-7,5%	-6,2%

Tabel 11. Transitierisico's per beleggingscategorie

¹⁰ In vergelijking met het 1,5-graden IPCC-scenario is in het NGFS 1,5-graden disorderly scenario de potentiële impact van transitierisico's op de aandelenbeleggingen kleiner, terwijl de impact op de obligatiebeleggingen groter is. Dit hangt vooral samen met de verwachte ontwikkeling van de prijs voor CO₂-uitstoot. In het NGFS 1,5-graden disorderly scenario loopt de prijs voor CO₂-uitstoot vooral in de eerste jaren sterk op, maar komt deze in 2040 op een lager niveau uit in vergelijking met het IPCC-scenario.

¹¹ Dit betreft de marktbrede benchmark, dus niet de customized benchmark (inclusief screenings en uitsluitingen).

Uit verdere analyse blijkt dat vooral de sectoren nutsvoorzieningen, grondstoffen en transport bijdragen aan de transitierisico's. De maatregelen die we nemen om transitierisico's te beperken en bij te dragen aan de energietransitie zijn ook in het bijzonder op deze sectoren gericht.

In vergelijking met 2023 is er een aanzienlijke daling in het geschatte transitierisico. Vooral in het 1,5-graden scenario zijn de veranderingen aanzienlijk. Dit komt voornamelijk door de lagere weging naar de grondstoffen sector.

Binnen de bedrijfsobligatieportefeuilles zijn de risico's relatief beperkt. Dit komt deels doordat het model waarmee de klimaatrisico's berekend worden rekening houdt met de looptijd van obligaties, en enkel mogelijke extra kosten die binnen de looptijd van de obligatie liggen van invloed zijn op het risico. Daarnaast wordt rekening gehouden met

de positie van obligatiehouders, die als eerste recht hebben op terugbetaling als er financiële problemen zijn bij een bedrijf.

Inschatting kansen per beleggingscategorie

Onderstaande tabel geeft de resultaten van de scenario analyse voor kansen als gevolg van de energietransitie per beleggingscategorie.

Ook de kansen die het gevolg zijn van de energietransitie zijn relatief hoog in het 1,5-graden scenario. In de ontwikkelde en opkomende landen portefeuilles zijn deze vergelijkbaar. In vergelijking met het voorgaande jaar zijn de geschatte kansen voor de aandelenportefeuille ontwikkelde landen licht gedaald en in de aandelenportefeuille opkomende landen portefeuille ongeveer gelijk gebleven. De kansen worden voor beide portefeuilles lager ingeschat dan de kansen voor de marktbrede benchmark.

Scenario	Portefeuille	Geschatte impact kansen op AUM per eind 2024	Geschatte impact kansen op benchmark per eind 2024	Geschatte impact kansen op AUM per eind 2023
NDC (3-graden)	Aandelen ontwikkeld	0,2%	0,2%	0,2%
	Aandelen opkomende landen	0,2%	0,3%	0,2%
	Bedrijfsobligaties	0%	0%	0%
Voortzetting huidig beleid (3-graden)	Aandelen ontwikkeld	0%	0%	0%
	Aandelen opkomende landen	0%	0%	0%
	Bedrijfsobligaties	0%	0%	0%
Ordentelijke transitie (2-graden)	Aandelen ontwikkeld	0,3%	0,3%	0,4%
	Aandelen opkomende landen	0,2%	0,4%	0,3%
	Bedrijfsobligaties	0%	0%	0%
Niet-ordentelijke transitie (1,5-graden)	Aandelen ontwikkeld	2,2%	2,1%	2,1%
	Aandelen opkomende landen	1,6%	2,3%	1,9%
	Bedrijfsobligaties	0,1%	0,1%	0,1%

Tabel 12. Kansen energietransitie per beleggingscategorie

De voornaamste reden hiervan is de onderweging in de sectoren energie, grondstoffen en nutsvoorzieningen. Bedrijven in deze sector hebben veel patenten die gerelateerd zijn aan groene technologieën en innovaties die bijdragen aan een verminderde CO₂-uitstoot. De geschatte transitierisico's en de geschatte kansen kunnen in theorie tegen elkaar worden afgewogen om de netto impact op de portefeuille in te schatten.

De analyse laat zien dat de impact van transitierisico's fors kan zijn, en bedrijven die inspelen op nieuwe omstandigheden hiervan juist kunnen profiteren. PMT neemt daarom in verschillende beleggingscategorieën acties die bedrijven stimuleren om bij te dragen aan de energietransitie en het behalen van de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs.

Fysieke klimaatrisico's op basis van MSCI-data

Voor de inschatting van fysieke klimaatrisico's wordt ook gebruik gemaakt van een model van MSCI. Net als bij transitierisico's maakt MSCI berekeningen voor verschillende scenario's. Voor het berekenen van de hoogte van de fysieke klimaatrisico's worden de volgende stappen doorlopen:

- Per bedrijf wordt een inschatting gemaakt van de waarde van assets en inkomstenstromen op een bepaalde locatie;
- De verwachte verandering in chronische en acute (weers-)omstandigheden op de verschillende locaties wordt ingeschat, waar mogelijk met behulp van wetenschappelijke modellen. Waar dat niet mogelijk is wordt een inschatting gemaakt op basis van historische trends. De chronische risico's die worden doorgerekend zijn extreme hitte, extreme kou, zware neerslag, sterke sneeuwval en zware wind. De acute klimaatrisico's die worden doorgerekend zijn tropische cyclonen, overstromingen langs kusten, overstromingen van rivieren, lagere waterstand in rivieren en bosbranden;
- Er wordt een inschatting gemaakt van de extra kosten of opbrengsten per jaar als gevolg van de veranderende weersomstandigheden. De kosten worden verdeeld in 2 categorieën: die veroorzaakt door verlies aan bezittingen (asset damage) en die ontstaan door onderbrekingen in de bedrijfsvoering (business interruptions). Bij opbrengsten kan gedacht worden aan positieve effecten, zoals transportbedrijven die profiteren van minder sneeuwval.

De verwachte extra kosten tussen het heden en vooruitkijkend naar het jaar 2100 worden omgerekend naar een huidige contante waarde. Er worden 2 varianten doorgerekend van een scenario waarin het huidige beleid wordt voortgezet: een gemiddelde variant waarin wordt uitgegaan van de gemiddelde impactschattingen en een agressieve variant waarin wordt uitgegaan van een zeer pessimistische impactschatting. De resultaten geven slechts een eerste inschatting van de fysieke klimaatrisico's. De aannames die gemaakt zijn in de berekeningen gaan gepaard met grote onzekerheden.

De volgende tabellen (13 en 14) geven een inschatting van de impact op de waardering, als fysieke risico's aanvankelijk geheel niet ingeprijsd zijn, en per eind 2024 plotseling wel volledig in de waarderingen verwerkt worden. De fysieke risico's zijn in 2024 ten opzichte van 2023 afgenomen. De daling wordt grotendeels veroorzaakt door het gebruik van betere overstromingsverdedigingsmodellen en een nauwkeuriger digitaal hoogtemodel. Het verschil in fysiek risico tussen de portefeuille en de benchmark wordt grotendeels verklaard doordat relatief minder geïnvesteerd wordt in de sectoren energie, nutsvoor-

zieningen en banken. Deze sectoren hebben over het algemeen een hogere blootstelling aan risico's als extreme hitte en overstromingen. Voor de beleggingen in de bedrijfsobligatieportefeuille is deze impact relatief beperkt, vanwege de korte looptijd van deze beleggingen. PMT houdt er rekening mee dat de daadwerkelijke impact op de portefeuille veel groter kan zijn, omdat bijvoorbeeld de impact op de productieketen van bedrijven niet in de analyse wordt meegenomen.

Scenario	Portefeuille	Geschatte impact risico's op AUM per eind 2024	Geschatte impact risico's op benchmark per eind 2024	Geschatte impact risico's op AUM per eind 2023
NDC (3-graden)	Aandelen ontwikkeld	-1,7%	-2%	-3,3%
	Aandelen opkomende landen	-3,7%	-5,4%	-10,6%
	Bedrijfsobligaties	-0,1%	-0,1%	-0,1%
Voortzetting huidig beleid (3-graden)	Aandelen ontwikkeld	-2,2%	-2,6%	-4,3%
	Aandelen opkomende landen	-5%	-7,2%	-12,8%
	Bedrijfsobligaties	-0,1%	-0,2%	-0,1%
Ordentelijke transitie (2-graden)	Aandelen ontwikkeld	-1,2%	-1,5%	-2,2%
	Aandelen opkomende landen	-2,7%	-4,1%	-7,7%
	Bedrijfsobligaties	-0,1%	-0,1%	-0,1%
Niet-ordentelijke transitie (1,5-graden)	Aandelen ontwikkeld	-0,8%	-1%	-1,5%
	Aandelen opkomende landen	-1,6%	-2,6%	-5,7%
	Bedrijfsobligaties	0%	0%	-0,0%

Tabel 13. Inschatting impact van fysieke klimaatrisico's - Gemiddelde variant

Scenario	Portefeuille	Geschatte impact risico's op AUM per eind 2024	Geschatte impact risico's op benchmark per eind 2024	Geschatte impact risico's op AUM per eind 2023
NDC (3-graden)	Aandelen ontwikkeld	-2,5%	-2,9%	-4,3%
	Aandelen opkomende landen	-5,5%	-7,8%	-12,9%
	Bedrijfsobligaties	-0,3%	-0,3%	-0,1%
Voortzetting huidig beleid (3-graden)	Aandelen ontwikkeld	-3,3%	-3,8%	-5,4%
	Aandelen opkomende landen	-7,4%	-10,2%	-15,8%
	Bedrijfsobligaties	-0,4%	-0,5%	-0,2%
Ordentelijke transitie (2-graden)	Aandelen ontwikkeld	-1,9%	-2,3%	-3%
	Aandelen opkomende landen	-4,1%	-5,9%	-9,6%
	Bedrijfsobligaties	-0,3%	-0,2%	-0,1%
Niet-ordentelijke transitie (1,5-graden)	Aandelen ontwikkeld	-1,3%	-1,6%	-2,3%
	Aandelen opkomende landen	-2,6%	-3,9%	-7,8%
	Bedrijfsobligaties	0,1%	0,1%	0,1%

Tabel 14. Inschatting impact van fysieke klimaatrisico's – Agressieve variant

Bijlage C

Toelichting biodiversiteitsanalyse

Voor de biodiversiteitsanalyse is de 2023 versie van de database van ENCORE (*Exploring Natural Capital Opportunities, Risks and Exposure*) gebruikt¹². ENCORE evalueert de mate waarin productieprocessen afhankelijk zijn van het goed functioneren van een bepaalde ecosysteemdienst en de potentiële impact van het productieproces op biodiversiteit.

Afhankelijkheid ecosysteemdiensten

ENCORE beoordeelt 86 productieprocessen op afhankelijkheid van 21 verschillende ecosysteemdiensten. In de beoordeling gebruikt ENCORE een ordinale schaal van 1 (zeer lage afhankelijkheid) tot 5 (zeer hoge afhankelijkheid). Deze beoordeling neemt mee:

- De mate waarin het productieproces kan continueren als de ecosysteemdienst wegvalt;
- De grootte van de financiële schade die wordt geleden als gevolg van een ontregeling van het productieproces als de ecosysteemdienst wegvalt.

Elk productieproces is afhankelijk van ten minste één ecosysteemdienst. Een hoge afhankelijkheidsscore betekent dat als de ecosysteemdienst wegvalt, het productieproces niet kan plaatsvinden en het bedrijf significante financiële schade oploopt.

Impact van een productieproces op biodiversiteit

ENCORE beoordeelt 86 productieprocessen op impact op 11 verschillende impactdrijfveren. In de beoordeling gebruikt ENCORE een ordinale schaal van 1 (zeer lage impact) tot 5 (zeer hoge impact). Deze beoordeling neemt mee:

- De mate waarin het productieproces biodiversiteit schaadt;
- De snelheid waarmee het productieproces impact heeft op biodiversiteit.

De analyse op basis van de ENCORE database kent 2 belangrijke beperkingen:

- ENCORE levert data tot en met sub-industrie niveau (GICS level 4) waardoor de specifieke karakteristieken van een bedrijf niet meegenomen worden in de analyse.
- In de versie van de ENCORE database uit 2023 ontbreekt data uit de waardeketen, waardoor enkel de directe impact van bedrijfsactiviteiten meegenomen kon worden in de analyse. Dit leidt in sommige gevallen tot een onderschatting van afhankelijkheden en impacts, zoals bijvoorbeeld in de retail sector.

Bedrijven in de aandelenportefeuille zijn middels de sub-industrie (op basis van *Global Industry Classification Standard*) gekoppeld aan de 86 productieprocessen van ENCORE en de bijbehorende afhankelijkheid van en impact op ecosysteemdiensten.

We hebben de verwachting dat door toenemende databeschikbaarheid van productieprocessen van bedrijven de ENCORE database nauwkeuriger wordt, waardoor we een beter beeld krijgen van het biodiversiteitsrisico in de portefeuille.

¹² ENCORE Partners (Global Canopy, UNEP FI, and UNEP-WCMC) (2023). ENCORE: Exploring Natural Capital Opportunities, Risks and Exposure. [On-line], [August 2023], Cambridge, UK: the ENCORE Partners.

Available at: <https://encorenature.org>

DOI: <https://doi.org/10.34892/dz3x-y059>

Bijlage D

Toelichting CO₂-voetafdruk meting

In deze bijlage wordt de CO₂-voetafdruk meting verder toegelicht. Allereerst worden de relevante beleggingen uiteengezet, daarna volgt een toelichting op de CO₂-meting voor aandelen en bedrijfsobligaties. Hierin is informatie te vinden over de gebruikte meetmethodes, de databronnen, de databeschikbaarheid en de datakwaliteit. Tenslotte worden deze punten ook uiteengezet voor de CO₂-meting voor vastgoed.

Relevante beleggingen
De onderstaande tabel geeft weer voor welk deel van de beleggingen we per eind 2023 de CO₂-uitstoot hebben kunnen rapporteren.

Toelichting meting CO₂-uitstoot aandelen en bedrijfsobligaties
We hanteren twee metingen voor de monitoring van de CO₂-uitstoot van de aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuilles:

- **Sector specifieke uitstoot-intensiteit:** We hebben voor de aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuilles reductiedoelstellingen voor het jaar 2030 geformuleerd voor zeven CO₂-intensieve sectoren. Om de voortgang op deze doelstellingen te kunnen bijhouden wordt per sector de gewogen gemiddelde uitstoot-intensiteit berekend.
- **CO₂-voetafdruk:** Sinds 2015 wordt de CO₂-voetafdruk van de aandelenportefeuille gemeten. Sinds 2021 wordt ook de voetafdruk van de bedrijfsobligatieportefeuille gemeten. PMT heeft in 2023 een referentiedoelstelling gezet op de CO₂-voetafdruk van 50% reductie in 2030.

Beleggingscategorie	Omvang beleggingen per eind 2024 (x € 1 miljoen)	Omvang van de beleggingen waarvoor de carbon footprint wordt gemeten (x € 1 miljoen)	Actieplan opgesteld
Beursgenoteerde aandelen	22.253	22.204	✓
Bedrijfsobligaties	21.736	19.417	✓
Vastgoed	8.258	7.294	✓
Infrastructuur	672		✓
Private equity	6.916		✓
Hypotheken	3.363		✓
Staatsobligaties	23.854	3.383	✓
Overige beleggingen	2.015		✗
Totale omvang beleggingen	89.066	48.915	

Tabel 15. Omvang relevante beleggingen ultimo 2024

Voor de berekening van de CO₂-voetafdruk van de portefeuille wordt gebruik gemaakt van scope 1 en scope 2 data. De scope 3 data wordt separaat getoond en (nog) niet meegenomen in deze meting opgenomen in het jaarverslag. De scope 3 data kan voor de meeste sectoren nog niet op een betrouwbare en consistente manier gemeten worden. Dit neemt echter niet weg dat de scope 3 uitstoot voor bepaalde industrieën en bedrijven wel een belangrijke factor is wanneer we beoordelen of een bedrijf volgens het Klimaatakkoord van Parijs handelt. Daarom is scope 3 wel meegenomen in de sectorreductiedoelstellingen waar relevant en mogelijk; op dit moment geldt dat voor autofabrikanten en olie- en gasbedrijven.

Sector specifieke uitstoot-intensiteit

De sectorreductiedoelstellingen zijn gebaseerd op de klimaatscenario's van de International Energy Agency (IEA). De doelstellingen reflecteren de benodigde reductie voor het beperken van de opwarming van de aarde tot onder de 1,5-graden en het behalen van een netto nul uitstoot in 2050. Voor zeven zeer uitstoot-intensieve sectoren is een sectorreductiedoelstelling vastgesteld.

Om te bepalen of de uitstoot-intensiteit van de bedrijven in lijn is met de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs wordt niet naar de totale uitstoot van een bedrijf gekeken, maar naar de uitstoot per geproduceerd product. Hiervoor wordt de data van het Transition Pathway Initiative (TPI) gebruikt.

Om de huidige uitstoot-intensiteit van de verschillende sectoren te berekenen, wordt de gewogen gemiddelde uitstoot-intensiteit (naar vermogen) berekend van de bedrijven in de portefeuille. De uitstoot-intensiteit van de portefeuille kan op 4 manieren veranderen:

- Wijziging van het gewicht van bedrijven in de portefeuille;
- Uitsluiting of toevoeging van bedrijven aan de portefeuille;
- Reële verlaging of verhoging van de uitstoot-intensiteit van de bedrijven in de portefeuille;
- Toevoeging van bedrijven aan de dataset van TPI die ook onderdeel zijn van de portefeuille.

Anders dan bij de berekening van de CO₂-voetafdruk hebben koerswijzigingen van aandelen en obligaties relatief weinig invloed op de berekende uitstoot-intensiteit.

Sector	Meeteenheid	Doelstelling 2030
Elektrische nutsbedrijven	Ton CO ₂ e per geproduceerde megawattuur energie	0,14
Luchtvaartmaatschappijen	Gram CO ₂ per RTK (Revenue tonne kilometres)	616
Aluminiumproducenten	Ton CO ₂ e per geproduceerde ton aluminium	4,73
Autofabrikanten	Gemiddelde uitstoot van nieuw geproduceerde auto's in gram CO ₂ per kilometer	30,68
Cementproducenten	Ton CO ₂ per geproduceerde ton cementproduct	0,42
Staalproducenten	Ton CO ₂ per geproduceerde ton staal	1,13
Olie- en gasindustrie	Gram CO ₂ geproduceerde megajoule energie	43,16

Tabel 16. Sector specifieke doelstellingen o.b.v. TPI

CO₂-voetafdruk

We maken voor het verzamelen van de uitstootgegevens van bedrijven gebruik van de diensten van Institutional Shareholder Services Inc. (ISS). ISS levert de uitstootgegevens van alle posities en alle benchmarkposities van de aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuilles.

Sinds de eerste meting in 2015 is de CO₂-voetafdruk ieder jaar met een jaar vertraging gepubliceerd. De meest recente meting is uitgevoerd op basis van de uitstoot van bedrijven zoals bekend bij ISS op 31 december 2023 en de posities en benchmarkposities op diezelfde datum.

Koolstofdioxide-equivalent

De koolstofdioxide-equivalent maakt het mogelijk om de impact van verschillende broeikasgassen vergelijkbaar te maken. Het potentieel voor opwarming van methaan over 100 jaar is bijvoorbeeld 21 keer zo groot als dat van koolstofdioxide. In andere woorden: de uitstoot van 1 miljoen ton methaan staat gelijk aan de uitstoot van 21 miljoen ton koolstofdioxide. ISS neemt de belangrijkste broeikasgassen mee in hun cijfers en drukt deze uit in koolstofdioxide-equivalenten.

Toewijzen uitstoot

Volgens het "ownership principle" van het Greenhouse Gas Protocol kan een investeerder zich (een deel van) de uitstoot van een bedrijf toerekenen wanneer het eigenaar wordt van aandelen van het bedrijf of wanneer de investeerder het bedrijf financiert. De hoeveelheid uitstoot die wordt toegewezen aan de aandeel- of schuldhouders is afhankelijk van de totale waarde van de aandelen of het schuldpapier en wordt afgezet tegen de totale waarde van het bedrijf, waarbij zowel naar de marktkapitalisatie alsook de openstaande schuld wordt gekeken. Wanneer een investeerder 0,1% van de waarde van een bedrijf bezit wordt 0,1% van de totale uitstoot van het bedrijf aan de investeerder toegewezen. Op portefeuilleniveau wordt de uitstoot geaggregeerd op basis van toegewezen uitstoot.

De toegerekende uitstoot wordt vaak aangeduid als Emission Exposure. De Emission Exposure wordt berekend door de totale uitstoot van een bedrijf te vermenigvuldigen met het percentage dat de investeerder van de waarde van het bedrijf bezit. Voor het bepalen van de waarde van een bedrijf wordt gebruik gemaakt van enterprise value including cash (EVIC).

De EVIC wordt binnen de accountancy gebruikt om een bedrijf te beoordelen in het geval er een fusie of overname plaatsvindt. Het geeft een goed beeld van de totale waarde van een bedrijf door de marktkapitalisatie te combineren met lange- en kortetermijn schulden en cash posities. De EVIC wordt als volgt gedefinieerd:

**EVIC=Market cap+Market value of preferred shares
outstanding+Book value of debt+Book value of minority interest**

De berekening van de Emission Exposure op basis van EVIC schrijft voor dat de waarde van de aandelen en/of het schuldpapier afgezet wordt tegen de totale EVIC van het uitgevende bedrijf:

$$\frac{\text{Investment into Company}}{\text{EVIC of Company}} \times \text{Total Emissions of Company}$$

Databronnen

We maken gebruik van de uitstootgegevens van ISS. Deze dataleverancier verkrijgt gegevens op zijn beurt uit vier verschillende bronnen:

- **MVO- of Jaarverslagen:** veel bedrijven meten zelf hun uitstoot van broeikasgassen en publiceren deze gegevens over het voorgaande jaar in hun jaarverslag of MVO-verslagen.
- **Carbon Disclosure Project:** een deel van de bedrijven publiceert hun uitstoot via het Carbon Disclosure Project (CDP), een non-profit organisatie die bedrijven hierbij ondersteunt.
- **Andere rapportages, zoals die van ngo's:** bedrijven die zelf geen uitstoot gegevens publiceren worden soms door externe partijen (ngo's) onderzocht die de gegevens vervolgens publiceren.
- **Modellering:** samen met het Zwitserse Federale Instituut voor Technologie (ETH) heeft ISS een model ontwikkeld waarmee de uitstoot van bedrijven, waarvan gepubliceerde gegevens ontbreken of onbetrouwbaar zijn, geschat kunnen worden. Om tot een inschatting te komen vergelijkt ISS niet-rapporterende bedrijven met gelijksoortige bedrijven die wel gegevens rapporteren.

Aan de hand van het classificatiesysteem heeft ISS specifieke modellen ontwikkeld voor 400 sub-sectoren. Elke sub-sector wordt statistisch geanalyseerd om significante broeikasgasemissievoorspellers te identificeren. Dergelijke voorspellers van broeikasgas-

emissies zijn onder meer omzet, aantal werknemers en kosten van verkochte goederen. In het geval op een later moment wel informatie bekend wordt over daadwerkelijke uitstoot voor een onderneming wordt getest of de eerdere schattingen kloppen. Op die manier wordt het instrument van modelering steeds robuuster.

Databeschikbaarheid

Sectordoelelstellingen beursgenoteerde aandelen

Op dit moment kunnen we voor 68 bedrijven de uitstoot meten versus de reductiedoelstellingen. Deze bedrijven vertegenwoordigen tezamen ca. 38% van de uitstoot van de aandelenportefeuille. Vooral nutsbedrijven, cementproducenten en staalproducenten zijn verantwoordelijk voor een belangrijk deel van de scope 1 en scope 2 uitstoot van de aandelenportefeuille. Autofabrikanten leveren weliswaar een beperkte bijdrage aan deze uitstoot, maar zien we wel als relevant gezien de scope 3 uitstoot die het gevolg is van de auto's die zij produceren. Bedrijven in de chemiesector leveren ook een relatief grote bijdrage aan de totale uitstoot van de beleggingsportefeuille. Op deze sector kunnen we echter geen sectordoelelstelling formuleren, omdat de producten die deze sector produceert zeer divers zijn.

Sector (TPI-classificatie)	Aantal bedrijven in sector	Scope 1 & 2 uitstoot van bedrijven in sector	Aantal bedrijven in sector met data	Scope 1 & 2 uitstoot van bedrijven met data	Weging bedrijven met data
Olie- en gasindustrie	8	8,1%	6	3%	0,3%
Luchtvaart-maatschappijen	9	1,8%	5	1,1%	0%*
Aluminium-producenten	7	1,4%	2	1%	0%*
Auto-fabrikanten	27	0,9%	11	0,5%	1%
Cement-producenten	8	10,2%	4	7,6%	0,1%
Elektrische nutsbedrijven	67	24,3%	35	20%	1,9%
Staal-producenten	8	5%	5	4,5%	0,1%
Totaal	134	51,6%	68	37,8%	3,5%

Tabel 17. Dekking van de CO₂-intensiteit data voor uitstoot-intensieve sectoren binnen aandelenportefeuille

* Cijfer is afgerond

Sectordoelstellingen bedrijfsobligaties

Op dit moment kunnen we de uitstoot versus de reductiedoelstellingen meten voor 20 bedrijven, die samen 25,5% van de CO₂-uitstoot vertegenwoordigen. In het bijzonder de cementproducent, 4 luchtvaartmaatschappijen en een aantal nutsbedrijven leveren hier een belangrijke bijdrage aan.

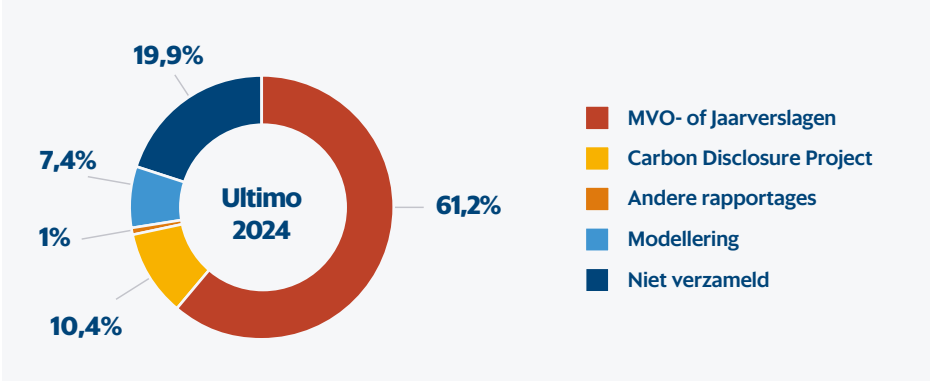
Sector (TPI-classificatie)	Aantal bedrijven in sector	Scope 1 & 2 uitstoot van bedrijven in sector	Aantal bedrijven in sector met data	Scope 1 & 2 uitstoot van bedrijven met data	Weging bedrijven met data
Olie- en gasindustrie	13	2,3%	1	1,8%	0,3%
Luchtvaartmaatschappijen	4	3,8%	4	3,8%	0,1%
Aluminiumproducenten	6	3,3%	1	1%	0%*
Autofabrikanten	15	0,6%	1	0%*	0,2%
Cementproducenten	8	7%	1	7%	0,1%
Elektrische nutsbedrijven	55	31,3%	11	11,7%	2,4%
Staalproducenten	7	1,2%	1	0,2%	0%*
Totaal	108	49,4%	20	25,5%	3,2%

Tabel 18. Dekking van de CO₂-intensiteit voor uitstoot-intensieve sectoren binnen de bedrijfsobligatieportefeuille

* Cijfer is afgerond

CO₂-voetafdruk

De tabel geeft de herkomst van de CO₂-data weer voor de CO₂-voetafdruk-metingen van afgelopen jaar, uitgedrukt als percentage van het belegd vermogen.

Figuur 11. Ontwikkeling van databronnen voor CO₂-voetafdrukmeting

Datakwaliteit

De dataleverancier beoordeelt de CO₂-data die wordt verzameld en gemodelleerd. Een numerieke waarde tussen de 0 en 100 geeft aan hoe betrouwbaar de dataleverancier de cijfers acht. Bij de beoordeling van gerapporteerde data kijken we onder meer of de data extern geverifieerd is, in hoeverre de data afwijkt van andere bronnen en hoe consistent de rapportage de afgelopen jaren is geweest. Bij de beoordeling van gemodelleerde data is de nauwkeurigheid van de gebruikte input-data van belang. Om iets te zeggen over de datakwaliteit, berekenen we de gewogen gemiddelde betrouwbaarheidsscore. Deze score geeft een indicatie van de kwaliteit van de gebruikte CO₂-data.

Meting	Ultimo 2024	Ultimo 2023	Ultimo 022	Ultimo 2021
Gewogen gemiddelde betrouwbaarheidsscore gerapporteerde data (0-100)	88	83	81	83
Gewogen gemiddelde betrouwbaarheidsscore gemodelleerde data (0-100)	90	88	84	88

Tabel 19. Ontwikkeling van de gewogen gemiddelde datakwaliteit-score van de aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuille

Naast de betrouwbaarheid van ISS, wordt de betrouwbaarheid ook gemeten volgens de PCAF-methodologie (Partnership for Carbon Accounting Financials). De PCAF-methodologie maakt gebruik van verschillende niveaus van datakwaliteit, waarbij niveau 1 de hoogste betrouwbaarheid vertegenwoordigt (gebaseerd op door bedrijven zelf gerapporteerde en geverifieerde data) en niveau 5 de laagste betrouwbaarheid (gebaseerd op schattingen en generieke gegevens).¹³

Meting	Ultimo 2024
Gewogen gemiddelde PCAF Quality Score (scope 1 & 2)	1,2
Gewogen gemiddelde PCAF Quality Score (scope 3)	2,9

Tabel 20. De gewogengemiddelde datakwaliteits (PCAF methodologie) score van de aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuille.

¹³ Voor Scope 1 en 2 valt al onze data onder de PCAF score 1, 2 of 3, waardoor niveau 4 en 5 niet van toepassing zijn.

Toelichting CO₂-voetafdruk meting vastgoed

Voor de vastgoedportefeuille wordt de CO₂-uitstoot op 2 manieren berekend:

- CO₂-uitstoot per m²: de gewogen gemiddelde CO₂-uitstoot/m² van de vastgoedbeleggingen in de portefeuille van PMT.
- CO₂-uitstoot per € 100 geïnvesteerd: de hoeveelheid uitstoot die aan PMT wordt toegewezen per € 100 geïnvesteerd in vastgoed.

CO₂-uitstoot per m²

Voor de meting van de gewogen gemiddelde CO₂-uitstoot/m² wordt gebruik gemaakt de uitstoot-intensiteit data van GRESB. In deze cijfers zijn enkel de gemiddelde intensiteitswaardes opgenomen van objecten met 100% datadekking. De datadekking ligt daardoor lager dan de totale datadekking van de GRESB-dataset.

Middels deze maatstaf kunnen vastgoedbeleggingen vergeleken worden met de CRREM-paden. De CRREM-paden laten de benodigde CO₂-uitstoot per m² zien per sub-sector en regio waar vastgoed aan moet voldoen om in lijn te zijn met een 1,5-graden scenario. Het jaar waarin de CO₂-uitstoot/m² van een vastgoedobject of een portefeuille niet meer in lijn is met het 1,5-graden pad wordt het ‘stranding year’ genoemd.

CO₂-uitstoot per € 100 geïnvesteerd

Net als bij aandelen- en bedrijfsobligaties wordt de uitstoot van vastgoedbeleggingen toegewezen aan PMT als investeerder (Emission Exposure). Deze maatstaf laat zien hoeveel CO₂ er is gefinancierd.

Anders dan bij aandelen- en bedrijfsobligaties wordt de toewijzing berekend door gebruik te maken de Gross Asset Value (GAV). Enkel voor BGOG is deze berekening ook uitgevoerd met de. EVIC. De CO₂-uitstoot per € 100 geïnvesteerd wordt als volgt berekend:

$$\frac{\sum_i \left(\frac{\text{Invested value}_i}{\text{Gross asset value}_i} \times \text{Total scope 1 and 2 emissions}_i \right)}{\text{Total investment (Portfolio)}}$$

Begrippenlijst

1,5-graden pad De *International Energy Agency* (IEA) heeft berekend wat er nodig is om de uitstoot per 2050 naar netto nul te brengen; dit noemen we het 1,5-graden pad.

Aandelenindex Een aandelenindex is een gewogen gemiddelde van een aantal belangrijke aandelen. Vaak zijn dit de grootste aandelen van een beurs, zoals de AEX in Nederland. Ook is het mogelijk dat er een 'mandje' van aandelen uit een bepaalde sector wordt gemaakt. De gezamenlijke prestatie van deze aandelen geeft een goede indicatie van trends in de markt waartoe de aandelen behoren. Ook is het een goede maatstaf om het succes van aandelenportefeuilles te meten. PMT heeft per eind 2018 voor aandelen ontwikkelde landen een eigen index samengesteld. Deze index heet de PMT Strategische Aandelenportefeuille.

Biodiversiteit Biodiversiteit verwijst naar de verscheidenheid aan leven op aarde, inclusief de variatie binnen soorten, tussen soorten en tussen ecosystemen. Het omvat alle levende organismen, van planten en dieren tot micro-organismen, en de complexe interacties tussen hen en hun omgeving. Biodiversiteit is essentieel voor het behoud van ecosystemen en de diensten die ze leveren, zoals voedsel, waterzuivering en klimaatregulatie.

CCPI De *Climate Change Performance Index* (CCPI), opgesteld door Germanwatch, beoordeelt de klimaatprestaties van 63 landen en de EU, die samen verantwoordelijk zijn voor meer dan 90% van de wereldwijde broeikasgasemissies. De index vergelijkt landen op vier criteria: broeikasgasemissies, hernieuwbare energie, energiegebruik en klimaatbeleid. Door deze ranglijst bevordert de CCPI transparantie en stimuleert het landen om ambitieuzere klimaatmaatregelen te nemen.

Circulaire economie Een economisch systeem waarbij herbruikbaarheid van producten en grondstoffen voorop staat en waarbij er zo min mogelijk afval wordt geproduceerd. Dat is anders dan nu vaak gebeurt, waarbij grondstoffen worden omgezet in producten die aan het einde van hun levensduur worden vernietigd.

Climate Action 100+ *Climate Action 100+* is een internationaal samenwerkingsverband van meer dan 600 investeerders dat zich richt op het aandrijven van klimaatmaatregelen bij 's werelds grootste uitstoters van broeikasgassen. Het initiatief spoort deze bedrijven aan om concrete stappen te zetten richting emissiereductie, transparantie en duurzaam beleid.

CO₂ – uitstoot De uitstoot van het broeikasgas koolstofdioxide (CO₂). Als gevolg van menselijke activiteiten is de hoeveelheid CO₂ in de atmosfeer extreem sterk toegenomen. Door die toename verandert het klimaat van de aarde.

CRREM-paden	CRREM-paden, ontwikkeld door de <i>Carbon Risk Real Estate Monitor</i> , bieden een routekaart voor de CO ₂ -reductie van vastgoed. Deze paden helpen vastgoedbeheerders en investeerders om hun gebouwen in lijn te brengen met de klimaatdoelstellingen van 1,5-graden en 2-graden. Ze zijn specifiek afgestemd op verschillende regio's en vastgoedtypen, en bieden gedetailleerde richtlijnen voor het verminderen van operationele emissies.
CSRD	De CSRD is een Europese richtlijn die grote bedrijven verplicht om uitgebreid te rapporteren over duurzaamheid en maatschappelijke impact. Hiermee wordt transparantie vergroot en moeten organisaties informatie geven over onder andere milieu, sociale en governance (ESG) aspecten.
DMFCO	DMFCO, de <i>Dutch Mortgage Funding Company</i> , is een toonaangevende onafhankelijke vermogensbeheerder die zich richt op Nederlandse hypotheek.
Dutch Climate Coalition	Nederlands samenwerkingsverband van investeerders en asset managers op het gebied van klimaat- en biodiversiteitsengagement in diverse sectoren.
ENCORE	ENCORE (<i>Exploring Natural Capital Opportunities, Risks and Exposure</i>) is een hulpmiddel dat is ontwikkeld door de <i>Natural Capital Finance Alliance</i> . Het helpt financiële instellingen om beter te begrijpen welke risico's ze lopen door veranderingen in de natuur, zoals verlies van biodiversiteit of waterschaarste. ENCORE laat zien hoe milieuproblemen invloed kunnen hebben op economische activiteiten en financiële resultaten. Ook helpt het PMT om te ontdekken hoe de portefeuilles afhankelijk zijn van natuurlijk kapitaal — zoals water, bodem en lucht — en wat de impact daarvan is op de natuur. Zo ondersteunt ENCORE duurzamere en meer verantwoorde financiële beslissingen.

Energietransitie De energietransitie betekent de overstap van fossiele brandstoffen, zoals olie, gas en steenkool, naar duurzame energiebronnen, zoals zon en wind. Dit is afgesproken in het Klimaatakkoord van Parijs (2015) om klimaatverandering tegen te gaan. PMT vindt het belangrijk dat deze overgang eerlijk verloopt. Dit betekent dat bedrijven niet alleen verduurzamen, maar ook hun medewerkers meenemen in de verandering, bijvoorbeeld door scholing en nieuwe kansen op de arbeidsmarkt.

Engagementbeleid In de vorm van actief dialoog bespreken pensioenfondsen en andere beleggers over belangrijke thema's, belangen en standpunten met bedrijven waarin wordt belegd. Aan de hand van een dialoog worden bedrijven gestimuleerd om zich te verbeteren. In het beleid wordt bepaald over welke thema's wordt gesproken en wat de doelstellingen zijn van de gesprekken met bedrijven. Tegelijkertijd wordt er vastgelegd hoe de gesprekken worden uitgevoerd.

IIGCC PMT is sinds 2021 lid van de *Institutional Investors Group on Climate Change* (IIGCC), een non-profit organisatie met meer dan 350 leden, afkomstig uit verschillende landen in Europa, die ongeveer € 60 biljoen aan beheerd vermogen vertegenwoordigt (2024). De missie van de IIGCC is 'het mobiliseren van kapitaal voor een *low carbon future* door de stem van de belegger te versterken en samen te werken met bedrijfsleven, beleidsmakers en investeerders'. De IIGCC biedt beleggers een samenwerking-splatform voor het aanmoedigen van overheidsbeleid, investeringspraktijken en bedrijfsstrategieën die lange termijn klimaatrisico's en -kansen adresseren.

Klimaatakkoord van Parijs Internationaal verdrag dat tijdens de internationale klimaatconferentie is gesloten waarin afspraken worden gemaakt over de uitstoot van broeikasgassen (CO₂) zodat de klimaatopwarming beperkt blijft tot 1,5 tot 2 graden Celsius.

NLV	NLV is een vastgoedvermogensbeheer opgezet door PMT, Pensioenfonds Rail & OV en MN die investeert in direct Nederlands vastgoed voor Nederlandse pensioenfondsen.
OESO-richtlijnen	De OESO-richtlijnen schrijven zogenaamde 'gepaste zorgvuldigheid' (<i>due diligence</i>) voor. Het uitvoeren van de due diligence stappen is een continu proces en is daarmee verankerd in de beleggingsprocessen.
PBAF	PMT is sinds 2022 aangesloten bij het <i>Partnership for Biodiversity Accounting Financials</i> (PBAF). PBAF is een door de Nederlandse overheid gesteund initiatief waarin wordt toegewerkt naar een standaard aan de hand waarvan financiële instelling de impact van beleggingen op biodiversiteit kunnen beoordelen en rapporteren. PBAF wordt inmiddels gesteund door 40 financiële instellingen verdeeld over 11 landen.
Private Equity	Investerings in niet-beursgenoteerde ondernemingen.
Science Based Target initiative	Het <i>Science Based Targets initiative</i> (SBTi) is een wetenschappelijk onderbouwd doel voor het verminderen van broeikasgasemissies. Deze doelen, vastgesteld volgens de nieuwste klimaatwetenschap, helpen bedrijven en financiële instellingen om hun uitstoot te verminderen in lijn met de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs en zo de opwarming van de aarde te beperken.

Scope 1, 2 en 3	Scope 1 omvat de directe CO ₂ -uitstoot die wordt veroorzaakt door de eigen organisatie door gebouw-, vervoer- en productie gerelateerde activiteiten. Voorbeelden daarvan zijn verwarming- installaties, eigen (vracht)auto's of klimaatinstallaties. Scope 2 omvat de indirecte CO ₂ -uitstoot door opwekking van zelf gekochte en verbruikte elektriciteit of warmte. De organisatie gebruikt deze intern, maar wekt deze niet intern op. Dat gebeurt ergens anders, bijvoorbeeld in een elektriciteitscentrale. Scope 3 omvat de indirecte CO ₂ -uitstoot veroorzaakt door bedrijfsactiviteiten van een andere organisatie: uitstoot van bronnen die niet in het bezit zijn van de eigen organisatie en waarop de eigen organisatie ook geen directe invloed kan uitoefenen. Bijvoorbeeld de uitstoot die wordt veroorzaakt door de productie of winning van ingekochte grondstoffen of materialen.
------------------------	--

Staatsobligaties	Lening die wordt uitgegeven door de overheid van een land. Staatsobligaties van opkomende landen worden ook ' <i>Emerging Market Debt</i> ' (EMD) genoemd.
-------------------------	--

Sustainable Development Goals (SDGs)	De <i>Sustainable Development Goals</i> , in het Nederlands 'duurzaamheidsdoelen' genoemd, zijn zeventien doelen om van de wereld een betere plek te maken in 2030. De doelen zijn in 2015 opgesteld door de Verenigde Naties en vormen een wereldwijd kompas voor uitdagingen als armoede, onderwijs en de klimaatcrisis. De 17 doelen hebben 169 onderliggende doelstellingen om de doelen te operationaliseren.
---	--

TCFD-rapportage De TCFD-rapportage is gebaseerd op de aanbevelingen van de *Task Force on Climate-related Financial Disclosures*, helpt bedrijven om transparant te zijn over klimaatgerelateerde financiële risico's en kansen. Het richt zich op 4 gebieden: governance, strategie, risicomanagement en maatstaven en doelen. Deze rapportage bevordert consistente en betrouwbare informatieverstrekking, essentieel voor het aanpakken van klimaatverandering.

TNFD-rapportage De *Taskforce on Nature-related Financial Disclosures* (TNFD) is een wereldwijd initiatief dat richtlijnen biedt voor bedrijven, financiële instellingen en overheden om hun afhankelijkheden, impact, risico's en kansen met betrekking tot de natuur te beoordelen, rapporteren en actie te ondernemen. Het doel van TNFD is om financiële stromen te verschuiven van natuur-negatieve naar natuur-positieve uitkomsten, in lijn met het *Global Biodiversity Framework*.

TPI Het *Transition Pathway Initiative* is een door investeerders opgerichte organisatie die samenwerkt met een onderzoeksteam van de *London School of Economics*. Het initiatief analyseert de CO₂-uitstoot van bedrijven in CO₂-intensieve sectoren per geproduceerd product en beoordeelt hoe deze uitstoot zich verhoudt tot de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs.

UNGC Het *UN Global Compact* is een initiatief van de Verenigde Naties dat bedrijven aanmoedigt om duurzaam en maatschappelijk verantwoord te ondernemen. Deelnemende bedrijven committeren zich aan tien principes op het gebied van mensenrechten, arbeid, milieu en anti-corruptie.

UNGP's De UNGP's zijn richtlijnen van de Verenigde Naties die bedrijven helpen om mensenrechten te respecteren in hun activiteiten en ketens. Ze zijn gebaseerd op 3 pijlers: de plicht van overheden om mensenrechten te beschermen, de verantwoordelijkheid van bedrijven om ze te respecteren en de toegang tot herstel voor slachtoffers van schendingen.

UNPRI Principles voor verantwoord beleggen die in samenspraak met de beleggingssector zijn ontwikkeld. Bij de PRI zijn zo'n 1900 institutionele beleggers wereldwijd aangesloten.

**Vastgoed/
onroerend goed** Investerings in bijvoorbeeld grond, woningen, kantoorpanden en winkels.

Bijlage F

Beoordeling door de accountant

Assurance-rapport met beperkte mate van zekerheid van de onafhankelijke accountant over Maatschappelijk verantwoord beleggen jaarverslag 2024 van Stichting Pensioenfonds Metaal en Techniek

Aan het bestuur en de raad van toezicht van Stichting Pensioenfonds Metaal en Techniek.

Onze conclusie

Wij hebben een assurance-opdracht met beperkte mate van zekerheid uitgevoerd op de Maatschappelijk Verantwoord Beleggen jaarverslag 2024 van Stichting Pensioenfonds Metaal en Techniek te Den Haag.

Op basis van de door ons uitgevoerde werkzaamheden en de verkregen assurance-informatie is ons niets gebleken op grond waarvan wij zouden moeten veronderstellen dat de in het jaarverslag opgenomen beleggingsinformatie geen, in alle van materieel belang zijnde aspecten, getrouwe weergave geeft van:

- Het beleid ten aanzien van duurzaamheidsonderwerpen; en
- De bedrijfsvoering, de gebeurtenissen en de prestaties op dat gebied in 2024

in overeenstemming met de van toepassing zijnde criteria zoals toegelicht in de sectie 'Criteria'.

De basis voor onze conclusie

Wij hebben onze assurance-opdracht verricht volgens het Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Standaard 3810N 'Assurance-opdrachten inzake duurzaamheidsverslaggeving'. Deze opdracht is gericht op het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de assurance-opdracht over de beleggingsinformatie'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Metaal en Techniek zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Dit houdt onder meer in dat wij geen activiteiten ondernemen die conflicterend kunnen zijn met onze onafhankelijke assurance-opdracht. Daarnaast hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen assurance-informatie voldoende en geschikt is als basis voor onze conclusie.

Criteria

De toegepaste criteria voor het opstellen van de beleggingsinformatie zijn gebaseerd op de rapportagecriteria die door Stichting Pensioenfonds Metaal en Techniek intern opgesteld alsmede op de Task Force on Climate-related Financial Disclosure (TCFD) en Taskforce on Nature-related Financial Disclosures ('TNFD') zoals opgenomen in de Bijlagen van het Maatschappelijk Verantwoord beleggen jaarverslag 2024.

De vergelijkbaarheid van de beleggingsinformatie tussen entiteiten onderling en in de tijd kan beïnvloed worden door het ontbreken van geüniformeerde praktijken ter beoordeling en meting van deze informatie. Dit biedt de mogelijkheid verscheidene, acceptabele meettechnieken toe te passen.

Daarom dient de beleggingsinformatie gelezen en begrepen te worden samen met de toegepaste criteria.

Beperkingen in de reikwijdte van onze assurance-opdracht

In de beleggingsinformatie is toekomstgerichte informatie opgenomen in de vorm van ambities, strategie, plannen, verwachtingen en schattingen en risico-inschattingen. Toekomstgerichte informatie heeft betrekking op gebeurtenissen en acties die zich nog

niet hebben voorgedaan en zich wellicht ook nooit zullen voordoen. Wij geven geen zekerheid bij de veronderstellingen en de haalbaarheid van deze toekomstgerichte informatie.

De verwijzingen naar externe bronnen of websites in de beleggingsinformatie maken geen onderdeel uit van de beleggingsinformatie binnen de reikwijdte van onze assurance-opdracht. Wij verstrekken derhalve geen zekerheid over deze informatie.

Onze conclusie is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheden.

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de beleggingsinformatie

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen en getrouw weergeven van de beleggingsinformatie in overeenstemming met de criteria zoals toegelicht in de sectie 'Criteria', inclusief het identificeren van belanghebbenden en het bepalen van materiële onderwerpen. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het selecteren en toepassen van deze criteria en voor het bepalen dat deze criteria toereikend zijn voor de gerechtvaardigde informatiebehoefte van belanghebbenden, rekening houdend met de van toepassing zijnde wet- en regelgeving met betrekking tot verslaggeving. De door het bestuur gemaakte keuzes ten aanzien van de reikwijdte van de beleggingsinformatie en het verslaggevingsbeleid zijn uiteengezet in het hoofdstuk 'Voorwoord' van het Maatschappelijk Verantwoord beleggen jaarverslag 2024.

Het bestuur is ook verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opstellen van de beleggingsinformatie mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of van fouten.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het rapportageproces van Stichting Pensioenfonds Metaal en Techniek.

Onze verantwoordelijkheden voor de assurance-opdracht over de beleggingsinformatie

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van de assurance-opdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte assurance-informatie verkrijgen voor de door ons af te geven conclusie.

Onze assurance-opdracht is gericht op het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid om de plausibiliteit van de beleggingsinformatie vast te stellen. De werkzaamheden variëren in aard en timing van, en zijn ook geringer in omvang, dan die bij een assurance-opdracht gericht op het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid. De mate van zekerheid die wordt verkregen bij een assurance-opdracht met een beperkte mate van zekerheid is daarom ook aanzienlijk lager dan de zekerheid die wordt verkregen bij een assurance-opdracht met een redelijke mate van zekerheid. Wij passen de 'Nadere voorschriften kwaliteitsmanagement' (NV KM) toe. Op grond daarvan beschikken wij over een samenhangend stelsel van kwaliteitsmanagement inclusief vastgelegde richtlijnen en procedures inzake de naleving van ethische voorschriften, professionele standaarden en andere relevante wet- en regelgeving.

Onze assurance-opdracht bestond onder andere uit:

- Het uitvoeren van een omgevingsanalyse en het verkrijgen van inzicht in de relevante maatschappelijke thema's en kwesties en de kenmerken van de entiteit.
- Het evalueren van de geschiktheid van de toegepaste criteria, de consistente toepassing hiervan en de toelichtingen die daarover in de beleggingsinformatie staan.
- Via het inwinnen van inlichtingen en het op hoofdlijnen inzicht verwerven van de interne beheersingsomgeving, de rapporteringsprocessen, de informatiesystemen en het risico-inschattingsproces van de entiteit relevant voor het opstellen van de beleggingsinformatie, zonder het toetsen van de effectiviteit van de interne beheersingsmaatregelen.
- Het identificeren van gebieden in de beleggingsinformatie waar het waarschijnlijk is dat misleidende of onevenwichtige informatie of een afwijking van materieel belang als gevolg van fraude of van fouten zich zal voordoen. Het bepalen en uitvoeren van verdere werkzaamheden is gericht op het beoordelen van de plausibiliteit van de beleggingsinformatie in reactie op onze risico-inschatting. Deze werkzaamheden bestonden onder meer uit:
 - het inwinnen van inlichtingen bij het management en relevante medewerkers op bedrijfsniveau verantwoordelijk voor de duurzaamheidsstrategie en het -beleid en de prestaties;

- het afnemen van interviews met relevante medewerkers verantwoordelijk voor het aanleveren van informatie voor, het uitvoeren van interne beheersingsmaatregelen op, en de consolidatie van gegevens in de beleggingsinformatie;
 - het verkrijgen van assurance-informatie dat de beleggingsinformatie aansluit op de onderliggende administraties van de entiteit;
 - het op basis van beperkte deelwaarnemingen beoordelen van relevante interne en externe documentatie;
 - het overwegen van data en trends.
- Het aansluiten van de relevante financiële informatie met de jaarrekening.
 - Het overwegen van de algehele presentatie en evenwichtige inhoud van de beleggingsinformatie.
 - Het overwegen of de beleggingsinformatie als geheel, inclusief de behandelde onderwerpen en de opgenomen toelichtingen, duidelijk en toereikend is toegelicht in overeenstemming met de toegepaste criteria.

Wij communiceren met bestuur en de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de assurance-opdracht en over de significante bevindingen die uit onze assurance-opdracht naar voren zijn gekomen.

Amsterdam, 20 mei 2025

Deloitte Accountants B.V.

Drs. M. van Luijk RA

Colofon

Het PMT Verantwoord beleggen jaarverslag 2024 is een uitgave van het Pensioenfonds Metaal & Techniek (PMT)

Contact

Pensioenfonds Metaal & Techniek
Postbus 30020
2500 GA Den Haag

Ontwerp

Tigges/Brandcode, Den Haag

Realisatie

Bestuursbureau Pensioenfonds Metaal & Techniek en MN

Tekst

Bestuursbureau Pensioenfonds Metaal & Techniek en MN, Den Haag

© 2025

Het PMT Verantwoord Beleggen Jaarverslag 2024 is met de meeste zorgvuldigheid samengesteld. PMT aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor eventuele onvolkomenheden, onjuistheden of op een later tijdstip aangebrachte wijzigingen. Evenmin aanvaardt PMT aansprakelijkheid voor schade die zou kunnen ontstaan als gevolg van gebruik van de vermelde informatie en gegevens.

